

4 Verantwoording

42 De voorgaande hoofdstukken geven een beschouwing van externe ontwikkelingen die onze organisatie raken, namelijk: de langdurig lage rente, digitalisering van de samenleving en klimaatverandering. Deze drie ontwikkelingen zijn nu en in de toekomst relevant voor onze taakuitvoering. Daarom komen ze ook terug in onze nieuwe meerjarige strategie (DNB 2025) die in 2019 is vastgesteld. De nieuwe strategie staat onverminderd in het teken van onze maatschappelijke missie: 'financiële stabiliteit en duurzame welvaart in Nederland'. Aan urgentie en actualiteit heeft deze missie niets ingeboet, maar de snelheid waarmee onze omgeving verandert, vraagt om nieuwe wegen om onze missie te bereiken. Hiertoe heeft DNB zes strategische ambities gedefinieerd op het niveau van de maatschappij, de financiële sector en de eigen organisatie, die in de kern de veranderagenda van DNB betreffen. Vanaf 2020 staan we integraal stil bij de voortgang op onze nieuwe strategische ambities.

Dit hoofdstuk blikt terug op de belangrijkste resultaten in 2019. Daarbij richten we ons op de taken en resultaten die wij en onze stakeholders het meest materieel achten voor het bereiken van onze maatschappelijke missie, waaronder ook onze MVO-prioriteiten: houdbare economische groei zonder schadelijke effecten voor de leefomgeving en een inclusief financieel en economisch systeem. Onze nieuwe visie op MVO licht deze prioriteiten nader toe en figuur 1 geeft een overzicht van onze activiteiten, resultaten en beoogde maatschappelijke effecten.

Figuur 1 Waardecreatiemodel DNB

44 **1 Monetaire taken**

DNB is onderdeel van het Eurosysteem en draagt als zodanig bij aan de besluitvorming over en uitvoering van het monetaire beleid. Het monetaire beleid is gericht op prijsstabiliteit, waarbij de ECB streeft naar inflatie onder, maar dicht bij 2% op de middellange termijn. Om de inflatie te stimuleren heeft de ECB in 2019 het monetaire beleid verder verruimd. Desondanks blijven de inflatieontwikkelingen achter bij de doelstelling. Dit komt onder andere doordat de kerninflatie de afgelopen jaren trendmatig is gedaald door factoren die buiten de directe invloed van monetair beleid liggen, zoals globalisering, verdienstelijking van de economie, en demografische en technologische ontwikkelingen.

Het ruime ECB-beleid heeft waarschijnlijk een nog lagere inflatie, of mogelijke deflatie, voorkomen. De ECB voert al geruime tijd zeer ruim monetair beleid. Desondanks is de ECB er nog niet in geslaagd de inflatie robuust richting de doelstelling te laten toenemen. Tegen die achtergrond is in september besloten om de belangrijkste beleidsrente verder te verlagen tot -0,5%. Daarbij heeft de ECB aangegeven dat de rente pas wordt verhoogd wanneer de inflatieverwachtingen op overtuigende wijze bewegen naar het niveau van onder, maar dicht bij 2%. Gelijktijdig met de renteverlaging is een deel van de reserves die banken bij de ECB aanhouden vrijgesteld van de negatieve rente, om zo de kredietverlening door banken te steunen. Tot slot is besloten de netto-aankopen van staats- en bedrijfsobligaties te hervatten, met een bedrag van EUR 20 miljard per maand vanaf 1 november 2019.

De monetaire condities in het eurogebied blijven voorlopig zeer ruim. Naast het stimuleringspakket van september, draagt ook de in het voorjaar aangekondigde serie langlopende kredietoperaties voor banken (TLTRO-III) eraan bij dat het monetaire beleid zeer accommoderend blijft. Zo houden deze kredietoperaties de gunstige financieringscondities voor banken in stand om de groei van de kredietverlening aan de reële economie te ondersteunen (met uitzondering van leningen voor woningaankopen).

We hebben ons kritisch uitgelaten over het in september 2019 aangekondigde pakket aan maatregelen, en vooral over het opnieuw opstarten van de aankoopprogramma's. Desondanks heeft de ECB het monetaire beleid toch verder verruimd in september 2019. De ECB is namelijk van mening dat exceptionele beleidsmaatregelen nodig zijn vanwege de lage inflatievooruitzichten voor het eurogebied. DNB erkent dat de inflatievooruitzichten achterblijven bij de doelstelling. Dit hangt mogelijk deels samen met factoren die buiten de directe invloed van monetair beleid liggen (zie DNB-onderzoek). Daarbij is de hardnekkigheid van de lage kerninflatie toegenomen. Het is daarom voor centrale banken een grotere uitdaging dan in het verleden om te doorgronden welke dynamiek precies de inflatie drijft. De complexiteit van en interacties tussen de drijvende factoren van inflatie

onderstrepen dat deze niet volledig door centrale banken te sturen is. Bovendien vinden wij dat het in september 2019 aangekondigde pakket aan maatregelen, en vooral het opnieuw opstarten van het aankoopprogramma van obligaties, in geen verhouding staat tot de huidige economische omstandigheden, aangezien de lonen stijgen, de economie op volle bezetting draait en financieringscondities al ongekend ruim zijn. Hoofdstuk 1 van dit jaarverslag gaat nader in op de gevolgen van de huidige lage rente en monetaire strategie.

46 **2 Advies en onderzoek**

DNB vervult een onafhankelijke adviesrol in economische discussies. Hierbij ligt de nadruk op duurzame welvaart en een evenwichtige macro-economische ontwikkeling in Europa. In 2019 hebben we invulling gegeven aan onze adviesrol via publicaties en uitlatingen over onder meer de hervorming van het pensioenstelsel, de wenselijkheid van de invoering van een CO₂-belasting en maatregelen om de gevoeligheid van de woningmarkt voor economische schokken (cycliciteit) te verminderen.

DNB heeft bijgedragen aan het principeakkoord tussen kabinet en sociale partners voor hervorming van het pensioenstelsel. Zo hebben we als Kroonlid van de SER meegewerkt aan de totstandkoming van het SER-advies 'Naar een nieuw pensioenstelsel'. Ook hebben we onze positie over hervorming van het pensioenstelsel uitgedragen in een Occasional Study en in verschillende optredens in de media en Tweede Kamer. Voor DNB belangrijke elementen bij de pensioenhervorming, zoals het afschaffen van de doorsneesystematiek en maatwerk in het beleggingsbeleid, hebben een plek gekregen in het principeakkoord. Van belang is dat de afspraken uit dit principeakkoord vervolgens in wet- en regelgeving worden verankerd. Een stuurgroep bestaande uit kabinet en sociale partners is hiervoor verantwoordelijk. DNB is adviserend lid van deze stuurgroep. Tot slot heeft DNB in de Tweede Kamer en in de media benadrukt geen voorstander te zijn van het uitstellen van pensioenkortingen. Het kabinet heeft namelijk in 2019 besloten om de regels aan te passen, waardoor pensioenkortingen zijn uitgesteld of lager zijn uitgevallen. Wij hebben benadrukt dat het uitstellen van pensioenkortingen tot herverdeling van jong naar oud leidt en de transitie naar een nieuw pensioenstelsel lastiger maakt, omdat het nieuwe stelsel belast wordt met verliezen uit het verleden.

Verder hebben we positief geadviseerd over invoering van een CO₂-belasting op nationaal en Europees niveau. Uit cijfers blijkt dat Nederlandse bedrijven relatief veel CO₂ uitstoten en daar relatief weinig voor betalen. Een CO₂-belasting is een efficiënte manier om de uitstoot terug te dringen. Uit DNB-onderzoek blijkt dat de gevolgen van een CO₂-belasting voor de Nederlandse economie als geheel te overzien zijn. In 2019 hebben we de conclusies uit deze studie uitgedragen, onder andere in de Tweede Kamer. Hoewel wij voorstander zijn van een toereikende CO₂-belasting voor de gehele economie, vinden wij dat het Kabinet een goede stap heeft gezet met het voornemen om een CO₂-belasting voor de industrie in te voeren. Wel is het nog nodig om op Europees niveau maatregelen te nemen om weglekeffecten van nationale maatregelen te voorkomen. In onze adviezen pleiten wij dan ook voor aanvullende maatregelen op Europees niveau, zoals de mogelijkheid om EU-emissierechten te annuleren en het verhogen van de doelstellingen voor de uitstootreductie in het Europese emissiehandelssysteem. Verder is het belangrijk om subsidies op het gebruik van fossiele brandstoffen af te bouwen en om klimaatoverwegingen voortaan beter mee te

nemen bij het toekennen van subsidies. Zo kan worden voorkomen dat subsidies milieu- en klimaatbeschadigend gedrag stimuleren. Hoofdstuk 3 van dit jaarverslag gaat nader in op welke maatregelen wij verder nog nodig achten op klimaatgebied.

47

Tot slot hebben we herhaaldelijk gepleit voor maatregelen om de woningmarkt minder cyclisch te maken. De cycliciteit van de woningmarkt blijft in Nederland een punt van zorg. Sterke fluctuaties in huizenprijzen zijn onwenselijk, vanwege de gevolgen voor de huishoudconsumptie, de vermogenspositie van huishoudens en de economie als geheel. De hoge cycliciteit komt mede doordat het fiscaal aantrekkelijk is om hypotheekschuld aan te gaan en de Nederlandse leennormen internationaal gezien ruim zijn. Via de media en in Den Haag hebben we de versturende werking van het huidige fiscale regime regelmatig onder de aandacht gebracht. Zo hebben we deelgenomen aan de evaluatie van de Eigenwoningregeling, die voor het Kabinet aanleiding vormde om de fiscale behandeling van de eigen woning ter discussie te stellen in een Kamerbrief.

48

3 Financiële stabiliteit

DNB beoogt een stabiel financieel systeem te waarborgen dat zorgt voor een efficiënte allocatie van middelen en schokken kan opvangen zonder de reële economie te ontwrichten. Waar mogelijk en nodig nemen we macroprudentiële maatregelen om systeemrisico's te adresseren. In 2019 hebben we verschillende instrumenten ingezet om het financiële systeem schokbestendiger te maken.

In 2019 hebben we kwetsbaarheden in het financiële systeem geïdentificeerd en maatregelen genomen. Het Overzicht Financiële Stabiliteit geeft halfjaarlijks een overzicht van relevante ontwikkelingen en risico's voor het financiële systeem en heeft zich afgelopen jaar gericht op de impact van de lage rente, hoge publieke en private schulden, een eventuele prijscorrectie op de huizenmarkt en de nog altijd sterke verwevenheid tussen Europese overheden en banken. Wij hebben deze risico's en bijbehorende beleidsaanbevelingen toegelicht aan stakeholders en meegenomen in onze reguliere toezichtwerkzaamheden. Ook in internationaal verband monitoren we structurele veranderingen in de financiële sector. Ontwikkelingen die in 2019 onze aandacht vroegen, waren de groei van hefboomfinanciering en stabiliteitsrisico's als gevolg van financiële innovatie. Tot slot hebben we toegezien op een goede voorbereiding op een no-deal Brexit door de financiële sector.

DNB heeft macroprudentiële instrumenten ingevoerd en gehandhaafd met als doel de weerbaarheid van de Nederlandse financiële sector te vergroten. Het systeemrisico in de huizenmarkt blijft hoog. Hoewel de verhouding tussen de hypotheekschuld en het bbp de afgelopen jaren langzaam is gedaald, behoort de schuld van Nederlandse huishoudens nog steeds tot de hoogste ter wereld. DNB blijft daarom pleiten voor verdere verlaging van de maximale leennorm (loan-to-value ratio). Hiervoor is momenteel echter geen politiek draagvlak. Om de weerbaarheid van banken voor een huizenmarktcorrectie te vergroten, hebben we in 2019 een ondergrens aangekondigd voor de risicoweging van hypotheekleningen. Nederlandse banken moeten hierdoor gezamenlijk circa EUR 3 miljard meer kapitaal aanhouden voor hun hypotheekportefeuilles. Verder dienen vijf systeembanken de in 2015 vastgestelde extra kapitaalbuffer te handhaven, zodat zij beter in staat zijn om onverwachte verliezen op te vangen. Een faillissement van een van deze banken zou risicovol en schadelijk zijn voor het financiële systeem en de reële economie. Tot slot hebben we getoetst of de buffers van banken, pensioenfondsen en verzekeraars in tijden van stress voldoende zijn. Via stresstesten hebben we de kwetsbaarheden van financiële instellingen in kaart gebracht in verschillende scenario's met tegenvallende economische ontwikkelingen.

Onze klimaatstresstest hebben we zowel nationaal als internationaal breed onder de aandacht gebracht; de volgende stap is dat klimaatelementen ook aan internationale stresstesten worden toegevoegd. In 2018 hebben we voor het eerst een speciaal ontwikkelde klimaatstresstest toegepast op Nederlandse financiële instellingen. Hieruit volgde het inzicht dat een disruptieve energietransitie tot stevige verliezen kan leiden. Dit inzicht hebben wij meegenomen in onze dagelijkse toezichtactiviteiten en bij de verankering van klimaatrisico's in onze [toezichtmethodologie](#). Zo heeft DNB een risicomaatstaf ontwikkeld waarmee toezichthouders de transitierisico's in kaart kunnen brengen. De volgende stap is dat financiële instellingen en internationale toezichthouders ook vooruitblikkende klimaatelementen opnemen in hun risicobeheer en stresstesten. We hebben daarom onze stresstest onder de aandacht gebracht door deze ruim twintig keer te presenteren bij financiële instellingen, internationale toezichthouders en gremia en op academische conferenties. Onze [Occasional Study](#) over de stresstest is één van de eerste studies waarmee de impact van de energietransitie op de financiële positie van instellingen is gemeten. Daarom vervullen we met het presenteren van deze stresstest een voortrekkersrol in de internationale discussie. Zoals aangegeven in de studie, is de klimaatstresstest relatief nieuw terrein. De discussie met stakeholders helpt ons bij het verder ontwikkelen van de methodologie. De komende jaren blijven we ons bovendien inzetten voor de ontwikkeling en toepassing van een internationale klimaatstresstest.

50 4 Betalingsverkeer

Een toegankelijk, veilig en betrouwbaar betalingsverkeer vormt de kern van een stabiel en inclusief financieel-economisch systeem. DNB heeft de taak de goede werking van het betalingsverkeer te borgen, onder andere door de omloop van contant geld te verzorgen, de betaal- en effecten-systemen te beheren en toezicht te houden op instellingen en systemen die betaaltransacties verwerken. Ook maken we samen met andere partijen beleid voor veilig en betrouwbaar betalingsverkeer. Onze [Visie op Betalen](#) geeft inzicht in onze prioriteiten. In 2019 lag de nadruk op de rol en verduurzaming van de chartale keten, de invoering van instant payments en het adresseren van risico's van innovaties in het betalingsverkeer.

We hebben onze bankbiljettenproductie verduurzaamd en opnieuw bepleit contant geld beschikbaar te houden. We zetten ons in voor een optimaal functionerende chartale keten, waarin contant geld beschikbaar blijft en de bankbiljettenproductie verduurzaamt. We gebruiken 100% duurzaam katoen voor onze bankbiljettenproductie en hebben ervoor gepleit dit ook voor de gehele Europese productie te doen. In 2019 heeft het Eurosysteem besloten dat de productie in 2020 voor 50% en in 2022 voor 100% uit duurzaam katoen zal bestaan. Naast ons streven naar verduurzaming van de chartale keten, zijn we in het [Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer](#) een discussie gestart over de rol van contant geld in de komende 5 jaar. Aanleiding is dat cash steeds minder wordt gebruikt. Wij vinden het belangrijk dat cash beschikbaar blijft, omdat contant geld maatschappelijke functies heeft: zo is het nodig voor degenen die niet digitaal kunnen betalen en biedt het zelfstandige beschikkingsmacht, keuzevrijheid, privacy en een terugvaloptie als het digitale betalingsverkeer niet functioneert. Op termijn is een cashloze maatschappij voorstelbaar, wanneer door voortgaande digitalisering en technologische innovatie de belangrijkste functies kunnen worden overgenomen door alternatieven.

Het Nederlandse betalingsverkeer heeft een efficiëntieslag gemaakt door de invoering van instant payments. Hierdoor kunnen betalingen continu direct worden verwerkt (24 uur per dag en 365 dagen per jaar), zodat de ontvanger binnen vijf seconden over het geld beschikt. Banken hebben de afgelopen vier jaar de benodigde betaalinfrastructuur gebouwd, samen met de Betaalvereniging Nederland, clearingorganisaties en DNB. Onze systemen zijn in de afgelopen jaren aangepast voor de nieuwe infrastructuur. In Nederland zijn instant payments nu het nieuwe normaal in betalen geworden en op termijn werken ze ook grensoverschrijdend.

In internationaal verband hebben we aandacht gevraagd voor de risico's van innovaties in het betalingsverkeer, waaronder digitale munten. Naast lagere kosten en meer gebruikersgemak, brengen innovaties ook risico's met zich mee. Zo bestaan zorgen over witwassen en terrorisme-financiering, belastingontduiking, privacy, mededinging en consumentenbescherming. In 2019 werd deze afweging bijzonder zichtbaar bij de geplande introductie van de digitale munt Libra door Facebook. Daarbij kwamen beleidsvragen op over de regulering van stable coins. We hebben een DNB-brede projectgroep opgezet die verschillende expertises en invalshoeken samenbrengt. Een internationale aanpak voor deze digitale munten ontbreekt momenteel nog, waardoor we er slechts beperkt toezicht op kunnen houden. Risico's ten aanzien van witwassen en gebrekkige consumentenbescherming kunnen daardoor nu nog onvoldoende worden aangepakt. We dragen daarom bij aan een internationaal regelgevend kader via onze deelname aan verschillende werkgroepen van de Raad voor Financiële Stabiliteit (Financial Stability Board). Tegenover digitaal centralebankgeld (CBDC) heeft DNB een positieve grondhouding. We vinden het gewenst dat een publieke vorm van geld in gebruik blijft. Op dit moment speelt contant geld deze rol, maar gezien de afname van het gebruik hiervan is het niet vanzelfsprekend dat dit ook in de toekomst zo blijft. In dit speelveld zorgt CBDC voor gewenste beleidsopties om de balans tussen publieke en private vormen van geld te beschermen en de inwisselbaarheid tussen privaat en publiek geld veilig te stellen. In een in 2020 te verschijnen studie gaan we daarom in op de doelstellingen, randvoorwaarden en het ontwerp voor CBDC.

5 Toezicht

5.1 Sectoroverstijgende thema's

Ons toezicht is gericht op solide en integere financiële instellingen die hun verplichtingen nakomen. De economische omstandigheden waren relatief gunstig in 2019, al is de lage rente voor veel financiële instellingen een uitdaging. Bovendien zijn perioden van relatief gunstige omstandigheden vaak juist het moment waarop kwetsbaarheden zich opbouwen. In de [Visie op Toezicht](#) hebben we drie aandachtsgebieden geïdentificeerd voor de periode 2018-2022, namelijk:

- We spelen in op technologische ontwikkelingen;
- We sturen op toekomstgerichtheid en duurzaamheid;
- We zijn streng op financieel-economische criminaliteit.

Hieronder staan we stil bij de belangrijkste ontwikkelingen binnen deze drie sectoroverstijgende aandachtsgebieden. In de volgende paragraaf staan we stil bij de belangrijkste ontwikkelingen per sector.

[We spelen in op technologische ontwikkelingen](#)

Door digitalisering verandert het financiële landschap en ontstaan nieuwe producten en diensten. De financiële wereld is sterk in beweging op digitaal gebied. Voortgaande digitalisering en specifieke technologische ontwikkelingen zoals toepassing van kunstmatige intelligentie maken nieuwe producten en diensten mogelijk, waardoor ook nieuwe partijen de markten betreden. Digitalisering vraagt bovendien om een juiste balans tussen het benutten van kansen en het beheersen van risico's. [Hoofdstuk 2](#) van dit jaarverslag gaat nader in op deze ontwikkeling en op hoe DNB hiermee omgaat.

Specifieke technologische ontwikkelingen vragen soms om een specifieke toezichtreactie.

Er blijft sprake van een gestage opkomst van nieuwe crypto-toepassingen en een verdere evolutie van het bijbehorende crypto-ecosysteem. Vanwege de risico's van crypto's in het kader van het bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering is een regelgevend kader opgesteld. Ook hebben we in 2019 [richtlijnen](#) opgesteld voor het gebruik van kunstmatige intelligentie door financiële instellingen.

De verdere digitalisering van ons toezicht geven we waar mogelijk samen met de sector vorm.

Om de uitoefening van ons toezicht effectief en efficiënt te kunnen blijven doen, zullen wij onze organisatie verder moeten digitaliseren. Hierin zoeken we de samenwerking met de sector op. In 2019 hebben we bijvoorbeeld samen met twee pensioenfondsen en de AFM een experiment uitgevoerd met infrastructuur voor pensioenadministratie op basis van blockchaintechnologie. Dit experiment biedt de sector waardevolle inzichten in de technische en juridische implicaties van een dergelijke infrastructuur. Verder zijn we in 2019 doorgesamen met de samenvoeging van het digitaal loket toezicht en het digitaal loket rapportages tot één loket (Mijn DNB). Dit nieuwe loket is gericht op een zo efficiënt mogelijke wederzijdse informatie-uitwisseling. Ook hebben we eind 2019 het zogenoemde [iForum](#) gelanceerd. Via dit forum willen wij de interactie en samenwerking met de sector versterken op het thema technologische innovatie.

[We sturen op toekomstgerichtheid en duurzaamheid](#)

We hebben klimaatrisico's verankerd in ons toezicht en in kaart gebracht hoe klimaatverandering en bredere duurzaamheids- en maatschappelijke uitdagingen financiële instellingen raken. DNB-onderzoek en onze [klimaatstresstesten](#) laten bijvoorbeeld zien dat instellingen zijn blootgesteld aan financiële risico's voortvloeiend uit klimaatverandering, water- en grondstoffenschaarste, verlies aan biodiversiteit en mensenrechtencontroverses. Naast het in kaart brengen van duurzaamheidsrisico's borgen wij dat ze door financiële instellingen worden opgepakt. In 2019 heeft DNB gecommuniceerd wat wij van instellingen op klimaatgebied verwachten. Verder hebben we in 2019 eerste stappen gezet om de beheersing van klimaatrisico's onderdeel te maken van onze toezichtonderzoeken. Dit hebben we gedaan in een beleggingsonderzoek bij een groot pensioenfonds en een on-site onderzoek bij een middelgrote bank. In de komende jaren zullen we klimaatrisico's vaker meenemen in dit soort onderzoeken. Daarnaast is de sector blootgesteld aan de eerder genoemde bredere duurzaamheidsrisico's. In de komende jaren zullen wij nog stappen moeten zetten om deze risico's ook mee te nemen in ons toezicht.

De financiële sector moet nog het nodige doen om klimaatrisico's volledig te integreren in risicomodellen. In onze communicatie richting de sector hebben wij aangegeven dat wij verwachten dat zij de voor hen relevante klimaatrisico's aanpakken. Banken en verzekeraars hebben wij hiervoor de eerste handvatten gegeven. Aanvullende stappen van financiële instellingen zijn echter nodig, waaronder het beter in kaart brengen van deze risico's en het nemen van mitigerende maatregelen. Dit heeft ook te maken met het feit dat de financiële risico's van klimaatverandering nieuw zijn en niet goed kunnen worden ingeschat met traditionele risicomodellen. Komende jaren zullen wij, ook in internationaal verband, inzetten op de ontwikkeling van goede indicatoren voor klimaatrisico's en verbetering van de beschikbaarheid van [klimaatdata](#). Wij verwachten ook van de sector dat zij hierop inzetten en ondertussen al stappen zetten om klimaatgerelateerde risico's te beheersen.

[We zijn streng op financieel-economische criminaliteit](#)

Verschillende financiële instellingen investeren inmiddels in toenemende mate in herstel en borging van hun poortwachtersfunctie, maar sommige doen nog te weinig om betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit te voorkomen. In 2019 hebben wij nauwlettend bewaakt dat instellingen, die eerder door DNB zijn aangesproken, voortvarend hun veelal omvangrijke herstel- en verbeterprogramma's tot uitvoering brengen. Daarnaast heeft DNB diverse instelling-specifieke en thematische onderzoeken uitgevoerd, met name naar de wijze waarop financiële instellingen invulling geven aan de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering. De onderzoeken hebben in een aantal gevallen geleid tot interventies en formele maatregelen. Naast nieuwe tekortkomingen, zien we dat sommige instellingen opnieuw in dezelfde tekortkomingen vervallen, ondanks eerder door DNB afgedwongen herstel. Ook hebben we bestuurders van instellingen waar interventies nodig bleken, aangesproken op hun persoonlijke verantwoordelijkheid. In enkele gevallen is aan een individuele bestuurder een bestraffende maatregel opgelegd. Vanwege de voorziene uitbreiding van toezichttaken op het gebied van integriteit (waaronder op twee categorieën crypto-instellingen), is in 2020 voorzien in een capaciteitsuitbreiding van 11 fte.

54 **In 2019 hebben we veel aandacht besteed aan het versterken van de nationale publiek-private samenwerking en het voeren van een dialoog met onder toezicht staande instellingen.** Een effectieve aanpak van witwassen is alleen mogelijk als de hele financiële keten – van meldingsplichtige instellingen tot toezichthoudende en opsporings- en vervolgingsinstanties – zich maximaal inspant en samenwerkt. Een belangrijk wapenfeit in dit kader betreft het plan van aanpak witwassen dat de ministers van Financiën en Justitie en Veiligheid in de zomer van 2019 mede op basis van input van DNB hebben gepresenteerd. In navolging hiervan is in 2019 de Serious Crime Task Force in het leven geroepen door het Financieel Expertise Centrum (FEC). Doel van deze speciale taakgroep, die DNB voorziet, is om de informatie-uitwisseling tussen de deelnemende publieke en private partijen te bevorderen. Ook heeft een aantal banken het initiatief genomen om te komen tot gezamenlijke transactiemonitoring. DNB speelt een actieve rol in FEC-verband om de publieke en publiek-private initiatieven tot resultaten te brengen.

Ook op Europees niveau hebben we ingezet op een verdere intensivering van de samenwerking in de bestrijding van witwaspraktijken en terrorismefinanciering. Omdat witwassen en terrorismefinanciering grensoverschrijdende vormen van criminaliteit zijn, pleiten wij voor een Europese toezichthouder op deze gebieden. Zolang deze er nog niet is, zetten wij in op het versterken van de internationale samenwerking. Zo hebben we in 2019 twee Colleges of Supervisors over antiwitwassen georganiseerd, waaraan meerdere Europese antiwitwastoezichthouders deelnamen. Daarnaast hebben we begin 2019 een multilaterale overeenkomst getekend op het gebied van informatie-uitwisseling met de ECB.

5.2 Sector specifieke thema's

Waar de vorige paragraaf inging op sectoroverstijgende thema's, staat deze paragraaf stil bij sector-specifieke ontwikkelingen. Hieronder lichten we de belangrijkste aandachtsgebieden in 2019 toe per onder toezicht staande sector: banken, verzekeraars, pensioenfondsen en trust- en overige instellingen.

5.2.1 Toezicht banken

De afgelopen jaren is de financiële weerbaarheid van de Nederlandse banken versterkt en in de komende jaren gaan de buffers verder omhoog om te voldoen aan de aangescherpte eisen voor kapitaal en resolutie. Deze hogere weerbaarheid is belangrijk nu banken in hun drie hoofdfuncties – kredietverstrekking, bewaren van gelden, en faciliteren van betalingen – te maken hebben met een markt die competitiever en uitdagender wordt. Tegelijkertijd staat de winstgevendheid onder druk in de context van de langdurig lage rente. De zoektocht naar rendement, die gepaard kan gaan met het nemen van hogere risico's, vraagt om extra waakzaamheid in het toezicht. Dit geeft voor DNB een uitdaging bij het stellen van prioriteiten voor het uitvoerend toezicht op kleinere banken. De prioriteiten en capaciteitsinzet voor de grote banken worden door de ECB bepaald. In 2019 hebben we in het banktoezicht aandacht besteed aan het aanpakken van witwassen, de liquiditeitspositie en het verandervermogen.

We hebben er nauwlettend op toegezien dat banken daadwerkelijk komen tot een effectieve poortwachtersfunctie en zetten deze aanpak in 2020 onverminderd voort. We hebben ons in 2019 vooral gericht op het monitoren en beoordelen van de realisatie van de eerder met verschillende banken afgesproken herstel- en verbeterprogramma's. Deze programma's impliceren voor veel banken meerdere jaren van forse financiële en personele investeringen om majeure tekortkomingen in bijvoorbeeld klantonderzoek en transactiemonitoring te herstellen. Tegelijkertijd dwingen de technologische ontwikkelingen banken tot investeringen in betere IT-toepassingen, zoals benutting van kunstmatige intelligentie voor transactiemonitoring. Daar waar sprake is van ernstige bevindingen of achterblijvend herstel treedt DNB (opnieuw) handhavend op.

Verder hebben we in Europees verband speciale aandacht besteed aan de liquiditeit bij banken.

Ter uitvoering van de toezichtagenda van de ECB heeft DNB actief bijgedragen aan een ECB-liquiditeitsstresstest. Deze stresstest is bij 103 Europese banken uitgevoerd, waaronder 6 Nederlandse banken. DNB heeft actief aan de liquiditeitsstresstest bijgedragen. Over het algemeen hebben banken adequate buffers om de liquiditeitsstress te doorstaan. Wel moet de datakwaliteit van de liquiditeitsrapportages nog verder worden verbeterd. De stresstest heeft de aandacht voor liquiditeit in de jaarlijkse procedure van prudentiële toetsing en evaluatie (supervisory review and evaluation process – SREP) verscherpt. Zo is bijvoorbeeld intensiever gekeken naar maatstaven die een impact hebben op de liquiditeitspositie van banken. De individuele resultaten en verbeterpunten zijn met de banken besproken.

Het verandervermogen van banken blijft onverminderd van belang. In het SREP van 2018 is expliciet en intensief aandacht besteed aan het verandervermogen van de banken. De uitkomsten en aanbevelingen hiervan zijn gedeeld met de banken en zij hebben hieraan in 2019 opvolging gegeven. Naast de reguliere toezichtactiviteiten geldt dat er diverse risk assessment system (RAS) reviews zijn uitgevoerd op het gebied van verandervermogen.

5.2.2 Toezicht verzekeraars

Verzekeraars hebben nog steeds met uitdagende marktomstandigheden te maken. Naast de voortdurende lage rente betreft dit ook de noodzakelijke transformatie van het bedrijfsmodel van veel verzekeraars. Bij hun traditionele levenbedrijf is al jaren sprake van krimp en het schadebedrijf is aan grote concurrentie onderhevig, ook uit het buitenland. Als gevolg hiervan stond een belangrijk deel van de toezichtactiviteiten in het teken van consolidatie en interventies bij individuele verzekeraars. Verder hebben we aandacht besteed aan de herziening van het Europese regelgevend kader (Solvency II) en de kwaliteit van de risicobeoordeling en crisisplannen van verzekeraars.

Onze inzet bij de herziening van Solvency II blijft het realiseren van een gelijk Europees speelveld voor verzekeraars. In 2019 hebben we ons sterk gemaakt, vooral bij de Europese autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen (EIOPA), voor verdere harmonisatie van het toezicht op verzekeraars. Onze speerpunten hierbij zijn harmonisatie van toezicht op interne

56 modellen, grensoverschrijdende verzekeringsactiviteiten en consolidatie en overnames, waaronder de inzet van herverzekeringen. Hierbij speelt soms het dilemma dat strenger toezicht in Nederland niet altijd het gewenste effect (bescherming polishouders) heeft, omdat het verzekeraars ertoe kan bewegen activiteiten te verplaatsten naar een jurisdictie met minder streng toezicht. Wij blijven ons daarom inzetten voor een gelijk speelveld binnen Europa. Dit is niet alleen belangrijk vanuit het perspectief van de Europese interne markt, maar ook om zorg te dragen dat polishouders in gelijke mate worden beschermd. Dit gelijke speelveld moet wat DNB betreft niet alleen betrekking hebben op bestaande verzekeraars, actief in verschillende EU-lidstaten, maar ook op nieuwe spelers in de markt, zoals aan private equity-beleggers gelieerde verzekeraars. Bij de herziening van Solvency II hebben we ook ingezet op aanpassingen die meer recht doen aan de economische werkelijkheid, maar toch de economische impact voor onder toezicht staande instellingen overzienbaar houden.

De kwaliteit van de beoordeling van eigen risico en solvabiliteit (own risk and solvency assessment – ORSA) verdient aandacht en we zijn in 2019 gestart met de beoordeling van crisisplannen. We hebben in 2019 onderzoek gedaan naar de toekomstprojecties in de ORSA. Gebleken is dat de veronderstellingen die aan de ORSA's ten grondslag liggen niet goed inzichtelijk zijn. We gaan verzekeraars aanspreken om de kwaliteit structureel te verbeteren. Ook zijn we in 2019 gestart met een themaonderzoek om de zogenoemde voorbereidende crisisplannen te beoordelen. Deze dienen verzekeraars op te stellen in het kader van de Wet herstel en afwikkeling van verzekeraars, die per 1 januari 2019 in werking is getreden. In 2019 hebben we een Good Practice voor crisisplanning gepubliceerd; het themaonderzoek wordt in 2020 voortgezet.

5.2.3 Toezicht pensioenfondsen

Het herstel van de financiële positie blijft een belangrijk thema in de pensioensector. Hoewel enkele pensioenfondsen dit jaar gehele of gedeeltelijke indexatie konden toekennen, verkeert een aantal grote fondsen in zwaar weer. Door het gebruik van een ministeriële regeling zijn de kortingen die in 2020 voor de meeste fondsen dreigden van de baan of lager uitgevallen. Hiermee is de dreiging van kortingen op de langere termijn echter niet verdwenen. Het herstel van de financiële positie zal een voortdurend aandachtspunt blijven binnen ons toezicht.

In 2019 zijn we met de pensioensector in gesprek gegaan over belemmeringen in de consolidatie.

De daling van het aantal pensioenfondsen zet gestaag door. Het aantal fondsen is van ruim 1.000 in 1998 verminderd naar ongeveer 220 nu. Pensioenfondsen besluiten vaak tot liquidatie vanwege een combinatie van ontwikkelingen, zoals stijgende kosten van de pensioenuitvoering, toenemende wettelijke eisen, moeite om geschikte bestuurders te vinden, de financiële positie of demografie van het fonds en veranderingen bij de werkgever (denk aan fusies, faillissementen of wijziging van de pensioenregeling). Een zorgvuldige besluitvorming over de toekomst van het pensioenfonds kost tijd. Tegelijkertijd kan te lang uitstel ook tot een slechter resultaat voor de deelnemer leiden. Om die reden hebben we in 2019 gesprekken gevoerd over de dilemma's die verschillende partijen in de praktijk ervaren. We hebben onder andere gesproken met pensioenuitvoerders, koepelorganisaties en

adviseurs. Hieruit is gebleken dat belemmeringen ervaren worden op het gebied van (i) governance, (ii) de omgang met de financiële opzet van het fonds bij de keuze voor liquidatie en (iii) interne en externe liquidatieprocessen. Begin 2020 worden deze signalen breder via een nieuwsbrief met de sector gedeeld. Tevens zal DNB waar nodig meer uitleg geven.

We hebben in de toezichtgesprekken met alle grote en middelgrote pensioeninstellingen aandacht besteed aan de inrichting van zogenoemde sleutelfuncties. Deze hebben als doel tegenwicht te bieden aan de onderdelen die belast zijn met de uitvoerende werkzaamheden. Sinds de implementatie van de richtlijn voor de werkzaamheden van en het toezicht op pensioeninstellingen (IBPV-richtlijn – IORP II) zijn sleutelfuncties verplicht. Over de inhoud heeft DNB de pensioensector geïnformeerd via presentaties op diverse seminars, ronde tafels, guidance-documenten en Q&A's op de [website](#). Bovendien heeft DNB gedurende 2019 de inrichting van sleutelfuncties bij alle grote fondsen en een deel van de middelgrote fondsen beoordeeld en goedgekeurd aan de hand van toegestuurde fondsdocumentatie. Aansluitend zijn de toetsingen van sleutelfunctiehouders ter hand genomen.

5.2.4 Toezicht trustsector en overige instellingen

DNB heeft in 2019 een streng toezichtbeleid gevoerd ten aanzien van de trustsector. We hebben gerichte communicatie ingezet om aandacht te vragen voor de verscherpte eisen van de Wet toezicht trustkantoren ([Wtt 2018](#)), waaronder de eis om over twee dagelijkse beleidsbepalers te beschikken. Sommige trustkantoren zijn tot het inzicht gekomen dat ze niet aan de verscherpte eisen kunnen voldoen. Dit is onder andere te zien in de afname van het aantal vergunningen. Een ongewenst effect van onze regelgevende druk is dat meer illegale trustdiensten worden aangeboden. We hebben in 2019 een toename gezien in het aantal signalen over deze diensten. We beoordelen de signalen die bij ons binnenkomen. Omdat ook signalen binnenkomen bij derden, hebben we echter geen direct zicht op de totale omvang van de illegale trustdienstverlening.

Vorig jaar trad een groot aantal beleggings-, betaal- en elektronischgeldinstellingen toe tot de Nederlandse markt. Vanwege de Brexit traden vooral nieuwe beleggingsinstellingen toe. Het aantal onder prudentieel toezicht staande instellingen is in 2019 echter vrijwel stabiel gebleven, doordat de aanwas van nieuwe instellingen werd gecompenseerd door een vergelijkbaar aantal beëindigde vergunningen. We hebben in 2019 substantieel meer vergunningen verleend dan gemiddeld. Ook het toezicht op de betaal- en elektronischgeldinstellingen heeft in 2019 voor een belangrijk deel in het teken gestaan van vergunningverlening aan nieuwe toetreders. Voor deze instellingen speelde naast de Brexit ook de inwerkingtreding van PSD2 een belangrijke rol.

58 **6 Resolutie**

Resolutie maakt een ordentelijke afwikkeling van financiële instellingen mogelijk. Een goed voorbereide en gecontroleerde afwikkeling draagt bij aan een schokbestendig financieel systeem en maatschappelijk vertrouwen. In Nederland is DNB de nationale resolutieautoriteit. In 2019 hebben we resolutieplannen gemaakt voor de afwikkeling van banken en zijn we gestart met resolutieplannen voor verzekeraars en centrale tegenpartijen. Ook hebben we bijgedragen aan Europese regelgeving voor bankenresolutie.

Afgelopen jaar is volledige dekking van de Nederlandse bankensector door resolutieplannen gerealiseerd en zijn we gestart met plannen voor verzekeraars en een centrale tegenpartij.

In de resolutieplannen staat uitgewerkt hoe instellingen gecontroleerd kunnen worden afgewikkeld. Terwijl eind 2018 een aantal resolutieplannen voor Nederlandse banken nog in voorbereiding waren, is nu voor iedere bank een resolutieplan gereed. De Algemene Rekenkamer heeft in 2019 een onderzoek uitgevoerd naar resolutieplanning door DNB voor middelgrote en kleine banken. Relevante bevindingen zijn reeds in de taakuitvoering meegenomen. Per 1 januari 2019 is DNB ook de resolutieautoriteit voor verzekeraars geworden. We hebben een goede start gemaakt met deze nieuwe taak. Zo hebben we kaders ontwikkeld om te bepalen of verzekeraars in aanmerking komen voor resolutie en data geïdentificeerd die nodig zijn voor resolutieplanning. Conform planning is voor vier verzekeraars een eerste resolutieplan opgesteld. Daarmee liggen we op schema om in 2020 voor alle verzekeraars die in aanmerking komen voor resolutie een plan gereed te hebben. Hierbij is een aandachtspunt dat veel verzekeraars internationaal opereren en in het buitenland meestal een vergelijkbaar resolutieraamwerk ontbreekt. Daarom maakt DNB zich sterk voor internationale standaarden voor herstel en resolutie van verzekeraars. In 2019 zijn we ook gestart met resolutieplanning voor een centrale tegenpartij in Nederland.

Verder hebben we resolutie-instrumenten meer operationeel gemaakt en het depositogarantiestelsel (DGS) zo ingericht dat het binnen 7 werkdagen een uitkering kan gaan doen.

DNB beschikt over resolutie-instrumenten waarmee we instellingen ordentelijk kunnen afwickelen. In 2019 hebben we deze instrumenten verder operationeel gemaakt. Momenteel werken we uit hoe we 'bail-in' en 'verkoop aan een marktpartij' snel en effectief kunnen inzetten. Een ander onderdeel van onze resolutietaak is het DGS, dat spaartegoeden garandeert tot EUR 100.000 per persoon per bank. In 2019 heeft het DGS een betere aansluiting met systemen van banken gekregen en is een start gemaakt om samen met de banken de kwaliteit van de aangeleverde depositogegevens te verbeteren.

Tot slot hebben we bijgedragen aan Europese raamwerken voor resolutie. In Europa werken we aan regelgeving en beleid op het gebied van resolutie voor banken, verzekeraars en centrale tegenpartijen. Voor banken hebben we ons vooral sterk gemaakt voor duidelijke eisen aan de kwaliteit van hun verliesabsorberend vermogen. Dit is onderdeel van het raamwerk voor bankresolutie (BRRD2) geworden. Voor verzekeraars en centrale tegenpartijen staat harmonisatie van herstel- en resolutieregimes, mede door onze inzet, hoog op de agenda.

7 Balansbeheer

59

De blootstellingen en risico's op onze balans ontstaan door het gezamenlijke monetair beleid van het Eurosysteem en door de EUR 39 miljard aan eigen beleggingen en goud (zie [toelichting financiële positie](#)). Het past bij DNB om op een prudente en maatschappelijk verantwoorde manier te beleggen. In 2019 hebben we een resultaat behaald van EUR 1.176 miljoen, waarvan EUR 177 miljoen door een vrijval uit de voorziening voor financiële risico's. Ook hebben we stappen gezet in de implementatie van ons kapitaalbeleid en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid.

Met de winst over 2019 bereiken onze buffers, op basis van het herziene kapitaalbeleid, het gewenste niveau. In 2019 is het kapitaalbeleid herzien. Deze herziening was nodig, omdat onze omgeving sterk is veranderd. Zo is onze balans door het onconventionele monetair beleid gegroeid en wordt het risicoprofiel overwegend door monetaire blootstellingen bepaald. Het nieuwe kapitaalbeleid maakt onderscheid tussen buffers ter dekking van tijdelijke risico's (de voorziening voor financiële risico's) en buffers ter dekking van structurele en verborgen risico's (het kapitaal) en sluit daarmee beter aan bij de risico's op de balans. In 2019 zijn de risico's gedaald en daarom valt een deel van de voorziening voor financiële risico's vrij. Bij toepassing van het nieuwe kapitaalbeleid wordt een deel van de winst gebruikt om het kapitaal te versterken, dat daarmee het gewenste niveau bereikt. De [toelichting financiële positie](#) geeft verdere details over het nieuwe kapitaalbeleid.

In 2019 hebben we ons beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) vastgesteld en stappen gezet in de implementatie ervan. Hoewel veel beleggers de [Principles for Responsible Investment](#) al hebben ondertekend, is DNB sinds maart 2019 de eerste centrale bank die deze internationale richtlijnen voor MVB onderschrijft. Met de ondertekening van de PRI hebben we ons gecommitteerd aan de integratie van zes principes op het gebied van milieu, de maatschappij en goed bestuur (environmental, social en governance – ESG) in ons beleggingsbeleid. Tegelijk met de ondertekening is een [Charter Verantwoord Beleggen](#) gepubliceerd dat de uitgangspunten van ons MVB-beleid beschrijft. Dit Charter bestaat uit vijf onderdelen die we binnen twee jaar willen integreren in de beleggingsprocessen voor onze eigen beleggingsportefeuille. In 2019 zijn zowel in de intern (EUR 9,1 miljard) als extern (EUR 2,7 miljard) beheerde beleggingen eerste stappen hiertoe gezet (zie tabel 1). De monetaire portefeuilles, die met EUR 175,6 miljard het grootste deel van onze balans vormen, vallen buiten de reikwijdte van ons MVB-beleid. Hoe we met MVB-overwegingen omgaan binnen deze portefeuilles wordt verder toegelicht in [hoofdstuk 3](#).

Tabel 1 Overzicht implementatie MVB-beleid

Beleid	Wat hebben we in 2019 gedaan?	Wat gaan we in 2020 doen?
Filter	<p>Extern beheerde beleggingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ De Investment Grade Exchange Traded Funds, die niet voldeden aan ons uitsluitingenbeleid, zijn vervangen door managers die dit wel doen. ■ Het uitsluitingenbeleid van één van onze high-yield managers is aangepast, waarmee alle externe managers aan ons beleid op dit gebied voldoen. ■ Het screenen op basis van UN Global Compact wordt door alle managers m.u.v. één toegepast. De manager die nu niet voldoet, heeft concrete plannen om dit in de toekomst te implementeren. <p>Intern beheerde beleggingen</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ We hebben beleid ontwikkeld voor het toepassen van uitsluitingen en screening op internationale normen, waarbij verantwoordelijkheden zijn belegd bij de Chief Investment Officer met een tweedelijnsrol voor het hoofd van Risk Management. ■ We hebben een externe ESG-dataprovider geselecteerd waarmee we ESG ook in onze intern beheerde beleggingen kunnen toepassen. 	<p>Extern beheerde beleggingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Monitoren van de uitvoering van het actieplan van de fondsen van managers die nog niet screent op internationale normen. ■ Op kwartaalbasis monitoren van toepassing uitsluitingen- en screeningbeleid door externe managers. <p>Intern beheerde beleggingen</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Toepassen van ons uitsluitingen- en screeningbeleid aan de hand van ESG-data.
Integreer	<p>Extern beheerde beleggingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Van de vier managers die onze portefeuilles actief beheren, voldoen drie aan ons ESG-integratiebeleid. De manager die niet voldoet, heeft een actieplan opgesteld om hier op termijn wel aan te voldoen. <p>Intern beheerde beleggingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ De hoofdlijnen van een ESG-integratieraamwerk zijn vastgesteld. ■ We hebben een externe ESG-dataprovider geselecteerd die ons van data voorziet waarmee we ook intern ESG-integratie kunnen toepassen. 	<p>Extern beheerde beleggingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Monitoren van de uitvoering van het actieplan van desbetreffende manager. ■ Het is uitdagend gebleken om ESG-integratie volledig te implementeren binnen de extern beheerde portefeuilles. Dit vanwege het gebrek aan maatwerk dat we binnen deze portefeuilles kunnen toepassen. We doen daarom onderzoek naar een operationele inrichting waarbij meer maatwerk mogelijk is. <p>Intern beheerde beleggingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Het ESG-integratieraamwerk in meer detail uitwerken, testen en waar nodig aanscherpen.
Promoot	<ul style="list-style-type: none"> ■ Internationale inzet voor de ontwikkeling van MVB door centrale banken, o.a. door coördinatie van een NGFS-rapport over dit onderwerp; ■ Voorzitter van het NGFS en het Platform voor Duurzame Financiering. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Verder bijdragen aan werk van het NGFS over duurzaam en verantwoord beleggen. ■ Voorzitterschap NGFS en Platform voor Duurzame Financiering voortzetten.
Rapporteer	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rapporteren over voortgang implementatie van MVB-Charter in dit verslag. ■ Voor de extern beheerde beleggingen is een MVB-rapportageraamwerk opgesteld voor interne stakeholders. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ontwikkelen van een MVB-rapportageraamwerk voor de intern beheerde beleggingen voor interne stakeholders. ■ Publieke rapportage via het PRI platform. ■ Rapporteren over de CO₂-voetafdruk van de eigen beleggingen in het jaarverslag.
Ontwikkel	<ul style="list-style-type: none"> ■ Klimaatstrategie ontwikkeld gericht op klimaatrisico-mitigatie en klimaatimpact, die een aanvulling is op het reeds bestaande MVB-beleid. ■ In het kader van deze strategie is verkend of we de door DNB ontwikkelde klimaatstresstest kunnen toepassen op onze eigen balans (risico-mitigatie). 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Meten van de CO₂-voetafdruk van de portefeuilles en uitvoeren van een klimaatstresstest op onze eigen balans (risico-mitigatie). ■ Allocatie naar groene obligaties opbouwen in de interne portefeuilles (impact). ■ Het is uitdagend gebleken om de klimaatstrategie te implementeren binnen de extern beheerde portefeuilles. Dit vanwege het gebrek aan maatwerk dat we binnen deze portefeuilles kunnen toepassen. We doen daarom onderzoek naar een operationele inrichting waarbij meer maatwerk mogelijk is.

8 Statistiek

61

DNB stelt statistieken op over het Nederlandse financiële systeem. Deze statistieken maken we toegankelijk voor het brede publiek en institutionele partijen zoals het CBS, de ECB en het IMF. Door inzichtelijke statistieken en databronnen te leveren dragen we eraan bij dat beleidsmakers, toezichthouders en andere belanghebbenden gefundeerde beslissingen kunnen nemen. In 2019 lag de nadruk op het verbeteren van de kwaliteit, de efficiëntie en de toegankelijkheid van onze statistieken.

Het nieuwe, gezamenlijke productieproces van DNB en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) voor macro-economische statistieken is verder geïmplementeerd. In 2018 hebben DNB en het CBS hun macro-economische statistieken onderling consistent gemaakt. Daarbij is ook een begin gemaakt met het integreren van de statistiek-productieprocessen. In 2019 hebben we de onderliggende technische infrastructuur voor de productieprocessen ontwikkeld. Verder is in 2018 afgesproken dat DNB verantwoordelijk is voor de waarneming van financiële sectoren en het CBS voor die van niet-financiële sectoren. In dit kader hebben wij in 2019 onze dataverzameling voor niet-financiële bedrijven beëindigd. Dit levert efficiencyvoordelen op voor zowel rapporteurs als DNB. Ook hebben wij voorbereidingen getroffen voor een verbeterde dataverzameling over het financiële stelsel, waarbij we vanaf 2020 starten met een nieuwe effectenrapportage op maandbasis en een kwartaalrapportage voor instellingen zoals effectenhandelaren en financieringsmaatschappijen.

Ook hebben we meerdere nieuwe, granulaire dataverzamelingen over leningen gelanceerd.

Dergelijke data bevatten gedetailleerde informatie over individueel verstrekte leningen, waardoor ze nieuwe mogelijkheden bieden voor analyses op het gebied van monetair beleid, toezicht en financiële stabiliteit. Het jaar 2019 was het eerste volledige rapportagejaar voor de bedrijfskredietenrapportage van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) en voor de rapportage over hypothecaire leningen van particulieren. Deze sets bevatten respectievelijk circa 500.000 en 6 miljoen leningen. Het statistische kwaliteitsraamwerk van deze rapportages is versterkt, waardoor de datakwaliteit is verbeterd. De rapportages zijn het afgelopen jaar voor het eerst gebruikt bij onderzoeken en beleidsvorming.

Tot slot hebben we onze data toegankelijker gemaakt. DNB stelt de gemaakte statistieken breed ter beschikking via haar Statistiekenwebsite. Deze website hebben we uitgebreid met nieuwe mogelijkheden om data te visualiseren. Naast het vergroten van de visualisatiemogelijkheden zijn de statistieken zelf ook toegankelijker gemaakt. Zo zijn vrijwel alle statistische tijdreeksen nu ook gepubliceerd in een variant zonder tijdsbreuken. Ook hebben we onze datatabellen aangemeld voor het open data-initiatief van de overheid, waardoor deze data nu breder vindbaar en bruikbaar zijn. Met deze aanpassingen komen we tegemoet aan de wensen van onze gebruikers.

62 9 Bedrijfsvoering

DNB werkt aan een moderne en efficiënte dienstverlening en bedrijfsvoering. Kostenbewustzijn, duurzaamheid en tevredenheid van gebruikers zijn onderdeel van onze besluitvorming. In 2019 hebben we daarom verdere stappen gezet in de verduurzaming van onze huisvesting en aanbestedingen. Ook hebben we ons diversiteitsbeleid aangescherpt en een meerjarige digitale ambitie voor onze organisatie vastgesteld.

In 2019 is een hoge duurzaamheidsambitie vastgesteld voor de renovatie van het hoofdkantoor en is de bouw van het cashcentrum gestart. In de komende jaren wordt het hoofdkantoor in Amsterdam gerenoveerd en wordt een nieuw energieneutraal cashcentrum in Zeist gebouwd. In 2019 zijn voorbereidingen getroffen voor de start van de renovatie van het hoofdkantoor in 2020. Zo is besloten het bankbiljettenbedrijf en de goudkluis tijdelijk te verplaatsen naar Haarlem. Hierdoor kan de renovatie een jaar eerder worden afgerond. Verder zijn in het voorlopig ontwerp van het gerenoveerde gebouw meetbare duurzaamheidsambities vastgesteld. Zo dient het gebouw in 2023 aan het hoogst haalbare energielabel A+++ te voldoen (het huidige pand heeft energielabel G). Daarnaast wordt de CO₂-uitstoot van het gerenoveerde kantoor met minstens 83% verminderd ten opzichte van de huidige uitstoot. Ook willen we dat het nieuwe gebouw het zogenoemde BREEAM-keurmerk 'Outstanding' behaalt, een belangrijke indicator voor de mate van duurzaamheid van een kantoorpand. Daarnaast wordt ingezet op het behalen van de zogenoemde WELL Platinum-certificering, die onderschrijft dat het gebouw een positieve impact heeft op de gezondheid en het welzijn van de mensen die er werken.

Duurzaamheid en arbeidsparticipatie zijn als gunningscriteria meegenomen in onze aanbestedingen. In 2019 hebben we de aanbestedingen van de ICT-sourcingdiensten afgerond. Duurzaamheidscriteria vormden een onderdeel van de getekende overeenkomsten. Zo verwachten wij van de sourcingpartners dat ze de aan ons geleverde ICT-diensten verduurzamen, onder andere door energie-efficiëntere datacenters te gaan gebruiken in 2020. Milieu- en circulariteitsaspecten zijn ook onderdeel geworden van onze aanbestedingen voor meubilair, en hotel- en vergaderlocaties. Zo hebben hotel- en vergaderlocaties bij voorkeur een Green Key-certificering (internationaal duurzaamheidskeurmerk) en zijn ze goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Ook hebben we besloten bestaand meubilair te hergebruiken voor de tijdelijke huisvesting. Indien nieuw meubilair nodig is, wordt dat duurzaam ingekocht. In 2019 hebben we in ons aanbestedingsbeleid ook eisen gesteld ten aanzien van arbeidsparticipatie. Bij meerdere aanbestedingen hebben we contractafspraken gemaakt om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten.

Verder hebben we ons diversiteitsbeleid aangescherpt, waarin we streven naar meer culturele diversiteit, genderdiversiteit aan de top en plekken voor mensen met een arbeidsbeperking.

Om de huidige mate van inclusiviteit te meten en eventuele knelpunten te benoemen, heeft DNB in 2019 meegewerkt aan de Nederlandse InclusiviteitsMonitor (NIM). Uit de NIM bleek dat ons huidige beleid vooral gericht is op het aantrekken en doorstromen van ondervertegenwoordigde groepen in de organisatie. Er is echter nog onvoldoende aandacht voor beleid gericht op het creëren van een inclusieve organisatiecultuur. Ook is ons beleid nog onvoldoende gericht op initiatieven om ondervertegenwoordigde groepen voor de organisatie te behouden. Op basis van de uitkomsten is het diversiteitsbeleid op verschillende vlakken aangescherpt. Zo is het creëren van een inclusieve organisatiecultuur onderdeel geworden van onze nieuwe meerjarige strategie (DNB 2025). Dit impliceert onder andere dat alle divisies vanaf 2020 jaarlijks aan de directie gaan rapporteren hoe ze aan dit doel gaan bijdragen. Verder gaan we in 2020 een onderzoek uitvoeren naar het behoud van divers talent. Tot slot is besloten het streefcijfer voor vrouwen op managementposities opwaarts bij te stellen van een streefwaarde van 32% (vastgesteld in 2016) naar 35% in 2021. In 2019 is reeds bij de werving extra aandacht besteed aan culturele diversiteit en worden de bestaande interne diversiteitsnetwerken voor medewerkers (Female Capital, JongDNB en GayNB) uitgebreid met een nieuw netwerk dat zich richt op culturele diversiteit. Ook hebben we in 2019 een coördinator arbeidsparticipatie aangesteld, die de werving van 15 arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en een arbeidsbeperking gaat begeleiden.

Tot slot hebben we de verdere digitalisering van onze organisatie in 2019 als strategische prioriteit bestempeld in onze nieuwe meerjarige strategie. Digitalisering is niet nieuw voor DNB, maar tegelijkertijd is nog veel winst te behalen. Wij hebben onszelf als doel gesteld om in 2025 in al onze taakgebieden digitaal te werken en op digitaal gebied een erkend volwaardige deelnemer in de financiële sector te zijn. In 2019 hebben we de eerste stappen hiertoe gezet door een Chief Data Office (CDO) op te richten, dat verantwoordelijk wordt voor de realisatie van deze doelstelling. Ook hebben we een Chief Innovation Office Toezicht (CIOT) opgericht, dat voor onze toezicht-organisatie een aanjagende rol speelt bij het realiseren van onze digitale ambitie (ook vastgesteld in 2019).

64 Bijlage 1 Toelichting financiële positie

De blootstellingen en risico's op onze balans ontstaan door het gezamenlijke monetaire beleid van het Eurosysteem en door onze eigen beleggingen. Als gevolg van het voortdurende onconventionele monetaire beleid blijft onze balans groot en wordt het risicoprofiel overwegend bepaald door de monetaire blootstellingen, inclusief de gedeelde risico's van andere centrale banken in het Eurosysteem. In 2019 is ons kapitaalbeleid aangepast waardoor de buffers, die dienen om eventuele verliezen op te vangen, beter aansluiten bij de risico's.

Totale blootstellingen, risico's en buffers¹

De totale blootstellingen bedroegen in 2019 EUR 189,7 miljard. Het merendeel (EUR 175,6 miljard) komt voort uit de monetaire operaties (zie tabel 2). De totale blootstellingen zijn in 2019 gedaald door de aflopende inactieve monetaire programma's (waaronder het programma voor de effectenmarkten – SMP), een daling in de open-marktoperaties en een verkleining van de eigen beleggingsportefeuille. Gezien de hervatting van de nettoaankopen in november 2019 zullen de monetaire blootstellingen in de toekomst weer toenemen.

Met behulp van risicomodellen en scenariobenaderingen berekenen we het krediet- en marktrisico van onze blootstellingen, alsmede het renterisico als gevolg van het onconventionele monetaire beleid. Het geschatte, totale risico is in 2019 per saldo afgenomen van EUR 5,2 miljard naar EUR 3,6 miljard. Het rente- en kredietrisico voortkomend uit het onconventionele monetaire beleid is, gedaald van EUR 2,3 miljard naar EUR 1,8 miljard. Deze risico's worden gedekt door de voorziening voor financiële risico's² (VFR). In 2015, 2016, 2017 en 2018 voegden we jaarlijks een vast bedrag van EUR 500 miljoen toe aan deze voorziening. In 2019 is de VFR met EUR 177 miljoen verlaagd. Na deze vrijval biedt de VFR volledige dekking van de berekende risico's van EUR 1,8 miljard.

Goud neemt een bijzondere plaats in binnen het risicoraamwerk van DNB. De goudvoorraad (EUR 26,7 miljard) dient ter dekking van ultieme systeemrisico's die zich materialiseren in extreme scenario's die buiten de grenzen van de risicoberekeningen vallen. De goudvoorraad wordt passief beheerd.

¹ Deze paragraaf is onderdeel van de risicoparagraaf van de jaarrekening en is daarmee in scope van de controleverklaring van de onafhankelijke accountant, zie pagina 181.

² De naam van de voorziening voor krediet- en renterisico (VKR) is aangepast naar voorziening voor financiële risico's (VFR), zie "vergelijking met voorgaand jaar" in "Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling".

Tabel 2 Blootstellingen, risico's en buffers DNB

EUR miljard, exclusief goud en exclusief intrasysteemblootstellingen. Gerapporteerd zijn de blootstellingen waarover DNB risico loopt.

	31-12-2019	31-12-2018	Vershil
Totale blootstellingen	189,7	203,0	-13,2
Monetaire blootstellingen	175,6	183,6**	-8,0
Eigen beleggingen en overige portefeuilles	14,1	19,4	-5,2
Totale risico	3,6	5,2	-1,6
Risico's monetaire blootstellingen (VFR)*	1,8	2,3	-0,5
Overige risico's	1,8	2,9	-1,1
Buffer voor risico's	9,8	9,9	-0,2
Voorziening voor financiële risico's (VFR)	1,8	2,0	-0,2
Kapitaal en reserves	7,9	7,9	0,0

* Het risico onder VFR bestaat uit het kredietrisico op de aankopen in de aankoopprogramma's CSPP, CBPP3 en PSPP supra en uit het renterisico. Alle overige risico's, waaronder de risico's uit de overige aankoopprogramma's, de eigen beleggingen en de conventionele liquiditeitsvertrekking aan banken (OMO), worden gedekt door kapitaal en reserves. Het ABSPP is voor rekening en risico van de ECB.

** De monetaire blootstellingen per eind 2018 zijn met EUR 5,9 miljard naar beneden gecorrigeerd, om de toepassing van ECB-portefeuilledata consistent te maken.

Monetaire blootstellingen en risico's³

De monetaire operaties worden samen met het Eurosysteem uitgevoerd. De open-marktoperaties (OMO) dekken de reguliere liquiditeitsverstrekking aan banken en bevatten ook de gerichte langerlopende herfinancieringstransacties (TLTRO's). Onder het APP koopt het Eurosysteem door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (PSPP), gedekte obligaties (CBPP3), bedrijfsobligaties met een hoge kredietwaardigheid (CSPP) en securitisaties (ABSPP). De inactieve programma's SMP en CBPP1&2 lopen langzaam af. OMO, CBPP3, SMP en CSPP zijn voor gedeelde rekening en risico. De verdeling van winsten en verliezen over de centrale banken binnen het Eurosysteem vindt plaats op basis van de kapitaalsleutel van het Eurosysteem. Tabel 3 geeft per aankoopprogramma ons aandeel in de totale blootstelling van het Eurosysteem weer. Het PSPP is het meest omvangrijke aankoopprogramma. Het merendeel van het risico en rendement op de aankopen binnen het PSPP wordt niet gedeeld binnen het Eurosysteem.⁴ Het ABSPP staat op de balans van de ECB en is primair voor risico van de ECB. Omdat wij alleen indirect aan deze risico's zijn blootgesteld, staat het ABSPP niet in tabel 3.

³ Deze paragraaf is onderdeel van de risicoparagraaf van de jaarrekening en is daarmee in scope van de controleverklaring van de onafhankelijke accountant, zie pagina 181.

⁴ Risico's op aankopen door nationale centrale banken van nationaal schuld papier worden niet gedeeld. Risico's op aankopen van obligaties uitgegeven door supranationale instellingen en aankopen van nationaal schuld papier door de ECB wel.

66 In 2019 heeft de Raad van Bestuur van de ECB diverse wijzigingen in het monetaire beleid doorgevoerd. Ondanks dat de hervatting van de nettoaankopen extra rente- en kredietrisico met zich meebrengt, zijn de risico's uit het monetaire beleid in 2019 per saldo afgenomen. De netto daling van het renterisico wordt vooral gedreven door het naar achteren schuiven van het verwachte moment van de eerste beleidsrenteverhoging in het onderliggende scenario. Het renterisico materialiseert zich namelijk als de beleidsrentes significant en snel stijgen. Door het naar achter schuiven van de eerste renteverhoging dragen de huidige langerlopende herfinancieringstransacties (die aflopen in maart 2021, TLTRO-II) niet langer bij aan het renterisico. De nieuwe langerlopende herfinancieringsoperaties (TLTRO-III) hebben een variabele rente, waardoor de bijdrage aan het renterisico voor DNB nihil is (in tegenstelling tot eerdere operaties). De daling van het kredietrisico wordt gedreven door een actualisatie van de aannames die gebruikt worden in de risicomodellen. De aannames zijn gebaseerd op historische data, waarbij de data uit recentere jaren economisch relatief gunstig waren en lagere verliezen laten zien. De risico's uit het onconventionele monetaire beleid zullen waarschijnlijk nog geruime tijd op de balans van DNB aanwezig zijn, gegeven de lange looptijd van de obligaties en de aangepaste indicaties omtrent het rentebeleid (forward guidance).

Tabel 3 Monetaire blootstellingen per aankoopprogramma en per land

EUR miljard. Gerapporteerd zijn de blootstellingen waarover DNB risico loopt

	OMO	SMP	CBPP 1-3	PSPP	CSPP	Totaal
Nederland	1,6	0,0	0,9	98,0	3,3	103,8
Italië	12,9	1,5	1,6	0,0	1,0	17,0
Frankrijk	5,6	0,0	3,8	0,0	3,3	12,7
Spanje	7,6	0,6	3,2	0,0	0,7	12,1
Duitsland	4,4	0,0	3,0	0,0	1,2	8,6
Griekenland	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,6
Overig	3,9	0,4	1,8	13,2	1,4	20,6
Totaal*	36,5	2,6	14,3	111,3	10,9	175,6
Vershil t.o.v. dec 2018	-6,4	-1,3	0,1	-0,9	0,5	-8,0

* Door afrondingsverschillen kan het totaal afwijken van de som van de uitsplitsing per land en per programma. De verschillen zijn weergegeven ten opzichte van de gecorrigeerde blootstellingen.

Eigen beleggingen⁵

De eigen beleggingen bestaan hoofdzakelijk uit zeer kredietwaardige obligaties van bijvoorbeeld Franse, Duitse en Amerikaanse overheden en semioverheden met een korte looptijd. Naast de intern beheerde obligatieportefeuilles hebben we ook participaties in externe fondsen met aandelen, bedrijfsobligaties met een hoge kredietwaardigheid en bedrijfsobligaties met een hoog rendement.

Het risicoprofiel van de obligatieportefeuille wordt laag gehouden en het beheer kent specifieke minimumvoorwaarden voor kredietwaardigheid en liquiditeit, waaronder een minimale rating en een voldoende klein verschil tussen de bied- en laatprijs. Het valutarisico op de obligatieportefeuille wordt afgedekt via valutatermijntransacties. Ook het valutarisico van de vorderingen op het IMF, die zijn uitgedrukt in een mandje van internationale valuta (special drawing rights – SDR), wordt afgedekt. De aanhoudende lage rentes hebben een negatieve impact op de winstgevendheid van de obligaties. Om de negatieve rendementen te beperken hebben we de omvang van de europortefeuille in 2019 verkleind van EUR 11 miljard naar EUR 5 miljard. De omvang van de overige portefeuilles is vrijwel ongewijzigd (zie tabel 4).

Tabel 4 Samenstelling van de eigen beleggingen en overige portefeuilles

EUR miljard

	31-12-2019	31-12-2018	Vershil
EUR-beleggingen	5,0	11,0	-6,0
USD-beleggingen	4,1	4,0	0,0
Aandelenfondsen	1,5	1,4	0,1
Obligatiefondsen met hoog rendement	0,7	0,6	0,1
Obligatiefondsen met hoge kredietwaardigheid	0,5	0,4	0,1
IMF-vorderingen	2,3	1,8	0,5
Totaal	14,1	19,4	-5,2

Winst

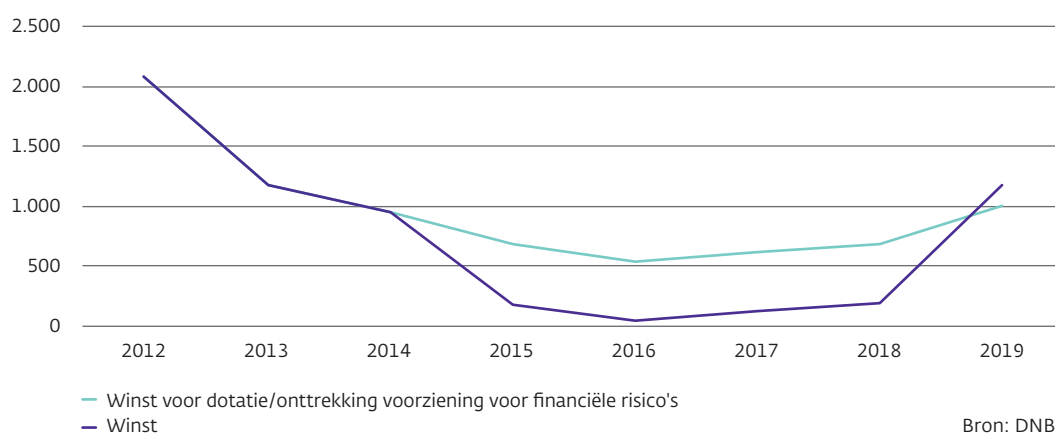
Over 2019 hebben we een winst behaald van EUR 1.176 miljoen, een toename van EUR 988 miljoen ten opzichte van 2018. De winst komt door toegenomen resultaten binnen de eigen beleggingen, de monetaire operaties, de niet-monetaire deposito's en de vrijval uit de VFR (zie tabel 5).

De toekomstige winst is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de rente en van de monetaire beleidsmaatregelen in het Eurosysteem die op dat moment van kracht zijn.

⁵ Deze paragraaf is onderdeel van de risicoparagraaf van de jaarrekening en is daarmee in scope van de controleverklaring van de onafhankelijke accountant, zie pagina 181.

68 **Figuur 2 Ontwikkeling winst**

EUR miljoen

Bron: DNB.

De winst binnen de eigen beleggingen (EUR 149 miljoen) is voornamelijk het gevolg van de resultaten van de extern beheerde aandelenportefeuille. Door koersstijgingen raakte deze portefeuille gedurende 2019 de strategische bovengrens van de omvang. Om de portefeuille weer terug te brengen binnen de strategische bandbreedtes zijn aandelen verkocht. Hierbij is een deel van de herwaarderingsreserve gerealiseerd (EUR 183 miljoen). Ook in de rest van het jaar is een positief resultaat behaald op de aandelenportefeuille en de extern beheerde bedrijfsobligatiefondsen, dat neerslaat in de herwaarderingsreserves. Net als in 2017 en 2018 waren de vastrentende euro- en dollarportefeuilles verlieslatend in 2019. Dit komt vooral door de korte looptijden, die veelal negatieve obligatierentes hebben.

De monetaire operaties hebben EUR 831 miljoen bijgedragen aan de winst over 2019, een stijging van EUR 35 miljoen ten opzichte van een jaar eerder. De stijging komt met name voort uit de inkomsten uit de actieve aankoopprogramma's (CBPP3, PSPP en CSPP). Dit komt grotendeels door een boekhoudkundig effect waardoor verschillen tussen boekwaarde en nominale waarde in de eerste jaren na aankoop sneller worden afgeschreven dan in latere jaren. Deze effecten compenseren de dalende inkomsten als gevolg van aflossingen in enkele hoogrentende en aflopende monetaire portefeuilles (SMP en CBPP1 en 2). Het besluit van de Raad van Bestuur van de ECB om bancaire deposito's gedeeltelijk vrij te stellen van de negatieve rente leidt tot een inkomstendaling. Omdat deze maatregel per 30 oktober 2019 van kracht is geworden is het effect in 2019 beperkt. In 2020 zullen de rente-inkomsten op de monetaire deposito's verder dalen. Deze daling wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de verlaging van de depositorente die leidt tot hogere inkomsten op de deposito's die niet zijn vrijgesteld.

De niet-monetaire deposito's leveren een bijdrage van EUR 150 miljoen aan de winst (2018: EUR 125 miljoen). De inkomstenstijging is voornamelijk het gevolg van hogere rente-inkomsten uit onze bilaterale dienstverlening aan centrale banken buiten het Eurosysteem. Resultaten van deze dienstverlening worden niet gedeeld binnen het Eurosysteem. De niet-monetaire deposito's worden gemiddeld verrekend tegen een rente net onder de depositorente. De omvang van de niet-monetaire deposito's is in de afgelopen jaren fors opgelopen. Dit komt doordat het nu voordeliger is om bij ons een deposito aan te houden dan om te investeren in kortlopende hoogkredietwaardige obligaties.

Tabel 5 Uitsplitsing resultaat DNB

EUR miljoen

	31-12-2019	31-12-2018	Verskil
OMO	-153	-135	-18
CBPP1 en 2	5	9	-4
CBPP3	81	73	8
SMP	177	237	-60
CSPP	93	75	18
PSPP	207	115	92
Geldmarktverplichtingen monetaire deposito's	417	431	-14
Vrijval(+)/dotatie(-/-) voorziening voor monetaire beleidsoperaties	4	-9	13
Totaal monetaire operaties	831	796	35
EUR-beleggingen	-18	-32	14
USD-beleggingen	-5	-15	10
Aandelenfondsen	183	3	180
Bedrijfsobligatiefondsen	7	-46	53
SDR-beleggingen	-18	-11	-7
Totaal externe reserves en EUR-beleggingen	149	-101	250
Geldmarktverplichtingen niet-monetaire deposito's	150	125	25
Totaal diversen (inclusief kosten)*	-131	-141	10
Totaal vrijval(+)/dotatie(-/-) aan voorziening voor financiële risico's (VFR)	177	-491	668
Totaal	1.176	188	988

* Diversen bestaan onder meer uit bedrijfslasten en inkomsten uit deelnemingen

70 **Kapitaalbeleid**

In 2019 is ons kapitaalbeleid herzien om adequate buffers op de lange termijn te borgen.⁶ Het nieuwe kapitaalbeleid maakt onderscheid tussen buffers ter dekking van tijdelijke risico's en buffers ter dekking van structurele risico's en latent aanwezige onzekerheden. Tijdelijke risico's zijn de risico's uit het onconventionele monetaire beleid. Structurele risico's komen voort uit de reguliere activiteiten, zoals de eigen beleggingen en de herfinancieringsoperaties. Latente risico's hebben betrekking op onzekere toekomstige activiteiten, zoals plotselinge noodliquiditeit aan Nederlandse banken.

De buffer voor tijdelijke risico's wordt gevormd door de voorziening voor financiële risico's (VFR). De VFR kan snel worden opgebouwd als tijdelijke risico's stijgen en valt vrij als deze risico's dalen. Zolang geen sprake is van een buffertekort wordt maximaal 50% van het resultaat toegevoegd aan de VFR. Bij een buffertekort kan het volledige resultaat worden toegevoegd aan de VFR. Er is sprake van een buffertekort zodra de totale risico's hoger zijn dan de som van het kapitaal en de VFR. Eind 2019 is geen sprake van een buffertekort. Omdat de omvang van de VFR eind 2019 groter is dan de berekende tijdelijke risico's, valt in 2019 EUR 177 miljoen vrij uit de VFR.

De buffer voor structurele risico's en latent aanwezige onzekerheden wordt gevormd door het kapitaal. Om een marge te hebben voor niet-gecalculeerde onzekerheden, ligt het gewenste niveau van kapitaal doorgaans substantieel hoger dan de gecalculeerde risico's die erdoor worden gedekt. De balans groeit structureel als gevolg van de groei van de financiële sector en de geldhoeveelheid. Met de groei van de balans groeien ook de structurele en latente risico's. Om het kapitaal hiermee in de pas te laten lopen, is een beoogde jaarlijkse groei van 3,4% vastgesteld op basis van het aanwezige kapitaal per 31 december 2017. Deze 3,4% is gekalibreerd op de gemiddelde jaarlijkse groei van het Nederlandse bruto nationaal product tussen 1999 en 2017. Maximaal 50% van de winst wordt toegevoegd aan het kapitaal waarbij eventuele tekortschietende kapitaalgroei in eerdere jaren mag worden ingehaald. De resterende winst wordt als dividend uitgekeerd aan de Staat.⁷

6 Voor het rapport van de gezamenlijke werkgroep van het ministerie van Financiën (onze aandeelhouder) en DNB, zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/06/07/eindrapport-werkgroep-kapitaalbeleid-dnb>. De nieuwe afspraken worden vijf jaar na de inwerkingtreding geëvalueerd.

7 In 2019 zou de omvang van het kapitaal volgens de beoogde groei EUR 8.484 miljoen moeten bedragen. Met inachtneming van de statutaire bepaling en het mandaat van de aandeelhouder wordt voorgesteld op basis van het kapitaalbeleid EUR 539 miljoen van de winst toe te voegen aan het kapitaal (zie jaarrekening). Met deze toevoeging haalt DNB ook de achterstallige kapitaalgroei over 2018 in en wordt het kapitaal gelijk aan de doelomvang van EUR 8.484 miljoen.

Bijlage 2 Risicobeheersing

DNB beheerst haar risico's op een integrale manier. Dit doen we vanuit een overkoepelend raamwerk waarmee we risico's op een systematische manier kunnen identificeren, beoordelen en waar nodig mitigeren. In dit raamwerk onderscheiden we strategische, financiële en operationele risico's.

De **strategische risico's** raken onze kerntaken en zijn daarom onderdeel van onze besluitvormings- en besturingsprocessen. In 2019 hebben we onze meerjarige strategie herijkt. Hierbij hebben we de belangrijkste trends en bijbehorende strategische kansen en risico's meegenomen. Op basis van deze analyse van de externe omgeving is de directie via dialoogsessies in gesprek gegaan met medewerkers om zich zo te verzekeren van een stevig draagvlak voor de nieuwe strategie. De prioriteiten, doelstellingen en resultaten die uit de nieuwe strategie (DNB 2025) voortvloeien, zullen voor elk afzonderlijk jaar neerslaan in divisieplannen. Daarin staan tevens de risico's beschreven die uitvoering van deze acties in de weg kunnen staan, met mogelijke mitigerende maatregelen. De afdeling Risicomanagement & Strategie monitort periodiek de voortgang van de uitvoering van de voorgenomen strategische ambities en hiervan afgeleide prioriteiten. Meer informatie over de meerjarige strategie staat in de [toelichting DNB 2025](#). De **financiële risico's** worden gecoördineerd door het risicomanagementcomité (RMC) en komen in dit jaarverslag aan bod in de [toelichting financiële positie](#). Wij definiëren **operationele risico's** als de kans op het optreden van een ongewenste gebeurtenis met een negatieve impact op onze financiën, bedrijfsdoelstellingen of reputatie. Deze gebeurtenis kan het gevolg zijn van ontoereikende of falende interne bedrijfsprocessen, mensen en systemen, dan wel externe gebeurtenissen. De rest van deze paragraaf gaat in op hoe we operationele risico's beheersen.

Binnen ons operationeel risicomanagementraamwerk onderkennen we elf categorieën (zie figuur 3). Iedere risicocategorie heeft een coördinator, die zorgt voor een organisatiebreed beeld van de betreffende categorie. De afdeling Operationeel Risicomanagement rapporteert periodiek over de belangrijkste operationele risico's en de beheersing daarvan aan de Operational Risk Board (ORB), die vervolgens daar waar gewenst bijstuurt op beheersing van de risico's. In 2020 zal de directie de risicobereidheid per categorie vaststellen.

Figuur 3 Operationele risicocategorieën van DNB

A	Informatiebeveiligingsrisico	G	Frauderisico
B	Bedrijfscontinuïteitsrisico	H	HR-risico
C	Compliance & Integriteitsrisico	I	Fysiek beveiligingsrisico
D	ICT-risico	J	Verslagleggingsrisico
E	Uitbestedingsrisico	K	Procesrisico
F	Juridisch risico		

- 72 Verder past DNB sinds 2016 het three lines of defence-model organisatiebreed toe ter beheersing van de operationele risico's (zie figuur 4). Destijds is ook een meerjarenplan vastgesteld (tot en met 2021) om de drie verdedigingslijnes tot een duurzaam niveau te tillen. De ORB bestaat uit leden die de eerste en tweede verdedigingslinie vormen. In 2019 hebben we gewerkt aan het verder versterken van ons operationeel risicomanagement. Allereerst hebben we de rol van de Operational Risk Officer geborgd in alle divisies. Om het incidentmanagementproces te verbeteren, is een eenduidige procedure vastgesteld voor het melden, registreren en afhandelen van operationele incidenten. Daarnaast hebben we een DNB-brede Risk & Control Self Assessment (RCSA) uitgevoerd en zijn we aan de hand daarvan gestart met het verbeteren van onze integrale projectsturing, de uniformiteit en vindbaarheid van beleid en een meer eenduidige procesvastlegging. Ook zijn divisie- en afdelingsspecifieke RCSA's uitgevoerd door de Operational Risk Officers. In 2020 zullen zij rapporteren over de (beheersing van de) belangrijkste operationele risico's die hieruit zijn voortgekomen.

Figuur 4 Het three lines of defence-model

Toelichting: Gebaseerd op de risico-managementrichtlijnen van het Europees Stelsel van Centrale Banken, de Europese Bankautoriteit en het Bazels Comité.

Bijlage 3 Toelichting kosten

De kosten van DNB in 2019 bedragen EUR 430,3 miljoen. Dit is een overschrijding van de begroting met EUR 19,7 miljoen. Dit is voornamelijk het gevolg van nieuwe besluitvorming in het kader van het programma Huisvesting, die heeft geleid tot een verschuiving van kosten over de jaren. Daarnaast zijn er in 2019 meer bankbiljetten geproduceerd dan begroot.

In tabel 6 worden de kosten per hoofdtak weergegeven. Materiële verschillen ten opzichte van de begroting worden nader toegelicht. Het effect op de kosten voor het programma Huisvesting wordt toegerekend aan alle taken.

Tabel 6 Overzicht kosten 2019

EUR miljoen

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Vershil	Realisatie 2018	Realisatie 2017
Hoofdtak					
Financiële stabiliteit	12,7	12,6	0,1	11,4	10,1
Monetaire taken	63,6	63,0	0,6	62,8	54,8
Betalingsverkeer	116,5	102,1	14,3	109,8	89,1
Toezicht	164,8	164,0	0,8	157,1	143,8
Financieel expertise centrum	2,9	3,3	-0,3	2,7	1,4
Statistieken	51,5	44,7	6,9	48,4	39,2
Resolutie	9,2	10,9	-1,8	7,3	4,9
DGS	9,1	9,9	-0,8	10,3	8,3
DGS-coulanceregeling	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4
Totaal	430,3	410,6	19,7	409,6	353,2

Toelichting: Cijfers op basis van stand 9 januari 2020.

De kerntak Betalingsverkeer kent een overschrijding van EUR 14,3 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de besluitvorming in het kader van het programma Huisvesting, die relatief zwaar drukt op deze taak, onder andere door de voorbereiding op de tijdelijke verplaatsing van Cash Operations naar Haarlem. Daarnaast zijn er extra bankbiljetten geproduceerd in 2019.

74 De gerealiseerde toezichtkosten komen EUR 0,8 miljoen hoger uit dan begroot. Met een beroep op de flexibele schil voor de Brexit in het ZBO-toezichtkader 2019 van EUR 1 miljoen, blijven de kosten in 2019 circa EUR 0,2 miljoen onder dit kader. Het effect van het programma Huisvesting wordt gedempt door lagere kosten voor overige ondersteuning. Daarnaast zijn de directe kosten ten behoeve van toezicht lager uitgevallen dan begroot, onder meer door lagere gemiddelde salaris-kosten en afschrijvingskosten. Zie de ZBO-verantwoording 2019 voor een volledige toelichting op de kostenontwikkeling van de toezichttaak.

De kosten voor de taak FEC (Financieel Expertise Centrum) stijgen sinds 2018 doordat de doelstelling op het gebied van terrorismefinanciering is uitgebreid. Vanwege de ingroei onderschrijdt de begroting in 2019 met EUR 0,3 miljoen. Het ministerie van Financiën heeft hiervoor structurele financiële middelen ter beschikking gesteld, zodat de aanpak van terrorismefinanciering een structureel karakter heeft kunnen krijgen.

De kerntaak Statistiek kent een overschrijding van EUR 6,9 miljoen. Dit wordt veroorzaakt doordat Statistiek meer ondersteuning van ICT heeft afgenomen ten behoeve van het programma moderne macrostatistieken. Daarnaast is er een correctie gedaan op in het verleden geactiveerde uitgaven, waardoor deze kosten in de tijd zijn verschoven.

De overschrijding bij de kerntaak Resolutie bedraagt EUR 1,8 miljoen. Voor EUR 0,8 miljoen heeft dit betrekking op Resolutie banken, waar de gerealiseerde personeelskosten lager uitvielen dan begroot door het 'jonge' karakter van de divisie Resolutie. Daarnaast is er minder juridisch advies en inhuur ingezet dan begroot, omdat dit veelal niet het benodigde specialistische niveau kan ondervangen, zodat relatief veel eigen capaciteit moeten worden ingezet op bijvoorbeeld implementatie van BRRD2 en de Herstelwet. De overschrijding van EUR 1,0 miljoen op de taak Resolutie verzekeraars wordt hoofdzakelijk veroorzaakt, doordat deze taak nog in opbouw was in 2019.

De taak DGS (depositogarantiestelsel) kent een overschrijding van EUR 0,8 miljoen, vooral door een snellere oplevering van DGS-systemen. In 2019 is wel meer capaciteit dan begroot ingezet op het verder uitwerken van het DGS-beleid, wat een kleine overschrijding op personeelskosten heeft veroorzaakt. De [ZBO-verantwoording 2019](#) geeft een volledige toelichting op de kostenontwikkeling van de taken Resolutie en DGS.

Bijlage 4 Toelichting DNB 2025

In 2019 heeft de directie de nieuwe meerjarige strategie vastgesteld: DNB 2025. In deze strategie zijn nieuwe prioriteiten gesteld en ambities gedefinieerd die we in 2025 gerealiseerd willen zien. DNB 2025 blijft onverminderd in het teken staan van onze missie: 'DNB maakt zich sterk voor financiële stabiliteit en draagt daarmee bij aan duurzame welvaart in Nederland'. Aan urgentie en actualiteit heeft deze missie niets ingeboet. Wel maakt de snelheid waarmee onze omgeving verandert het noodzakelijk na te gaan of er andere wegen moeten worden ingeslagen om dat doel te bereiken. DNB 2025 is hiervan het resultaat. Het betreft in de kern onze veranderagenda voor de organisatie.

Startpunt van het strategieproces is een aantal dialoogsessies geweest, waarin directie en medewerkers in gesprek zijn gegaan over de belangrijkste uitdagingen voor DNB. Mede op basis hiervan heeft de directie zes strategische ambities gekozen die raken aan drie voor DNB relevante niveaus: de maatschappij, de financiële sector en de eigen organisatie. De nieuwe ambities maken het mogelijk onze taken nog effectiever uit te voeren.

De eerste twee ambities hebben betrekking op onze maatschappelijke opdracht. De eerste ambitie houdt in dat we dankzij onze inspanningen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (zoals beschreven in de [MVO-visie](#)), in 2025 duurzaamheid in al onze kerntaken hebben geïntegreerd. Ook de tweede ambitie raakt de kern van onze maatschappelijke taken, namelijk: meer evenwichtige economische verhoudingen door structurele oplossingen voor langetermijnvraagstukken te bewerkstelligen. Denk aan een bestendig pensioenstelsel, een gematigde ontwikkeling van de hypotheekschuld of de normalisatie van het monetair beleid.

De derde en vierde ambitie zijn op het niveau van de financiële sector. De derde ambitie is dat we nieuwe technologische ontwikkelingen gaan omarmen: in 2025 willen we op digitaal gebied een volwaardig deelnemer zijn in de financiële sector. De vierde ambitie is dat we een bijdrage leveren aan het vertrouwen dat Nederlanders hebben in financiële instellingen.

De vijfde en zesde ambitie hebben betrekking op de eigen organisatie. De vijfde ambitie is dat we onze taken effectief en kostenbewust uitvoeren en dat we dit zowel in- als extern inzichtelijk maken. De zesde ambitie gaat over onze eigen mensen: in 2025 bestaat ons medewerkersbestand uit medewerkers met een meer diverse achtergrond, die op effectieve wijze en in dialoog met stakeholders tot resultaten komen en zich – in alle functies – digitale competenties eigen hebben gemaakt. In deze laatste ambitie klinkt ook helder door wat voor een instelling DNB wenst te zijn om van DNB 2025 een succes te maken: een omgevingsbewuste organisatie met mensen die de verbinding zoeken met de buitenwereld, in het besef dat financiële stabiliteit en duurzame welvaart niet door DNB alleen kunnen worden gerealiseerd.

76 Bijlage 5 Overzicht MVO-doelstellingen en resultaten

DNB heeft een MVO-visie opgesteld voor 2019-2025. Deze visie identificeert twee materiële maatschappelijke doelen die passen bij onze missie en kerntaken, te weten: i) houdbare economische groei zonder schadelijke effecten voor de leefomgeving en ii) een inclusief financieel en economisch systeem. Deze twee thema's zijn verder geconcretiseerd in zes speerpunten. De MVO-visie is tot stand gekomen via een directiebesluit en interne en externe stakeholdergesprekken en verankerd in onze organisatie. Zo is de MVO-visie in de DNB-brede strategie opgenomen en een MVO-beslisregel toegevoegd aan de besluitvormingsprocessen. Dit betekent dat bij elke beslissing expliciet afgewogen wordt of hetzelfde resultaat op een andere wijze duurzamer kan worden behaald en of het besluit past binnen de MVO-visie. Hoewel de visie nu gereed is, worden de MVO-acties jaarlijks geactualiseerd (op basis van input van de stakeholders). Tabel 7 licht de acties van 2019 toe en tabel 8 geeft een overzicht van relevante uitingen van het DNB-management op MVO-terrein.

Tabel 7 Verantwoording MVO-doelstellingen

Speerpunten		
Voorgenomen acties 2019	Verantwoording	JV
Klimaatrisico's beheersen		
Instellingen brengen de effecten en beheersing van klimaatrisico's in kaart	Klimaatrisico's zijn opgenomen in de evaluatieprocessen van banken (SREP), verzekeraars (ORSA) en pensioenfondsen (ERB)	p. 53
Uitdragen methodologie klimaatstresstest	Ruim 20 keer extern gepresenteerd. Wordt gebruikt door toezicht in de vorm van een concrete energietransitie-ricomaatstaf	p. 49
Uitvraag naar blootstelling aan CO ₂ -intensieve sectoren en energielabel	Uitvraag naar labels heeft plaatsgevonden, naar CO ₂ -intensieve sectoren nog niet	p. 41
Betrekken duurzaamheid in on-site toezichtonderzoeken	Duurzaamheidsaspecten meegenomen in on-site onderzoek bij middelgrote bank en beleggingsonderzoek pensioenfondsen.	p. 53
Adviseren over transitie		
Onderzoek impact energietransitie op de economie	Advisering politiek over CO ₂ -belasting en bijdrage aan NGFS-studie over macro-economische gevolgen van klimaatverandering	p. 46
Advisering omtrent Klimaatakkoord	Deelname aan commissievergadering Tweede Kamer over financiering van het klimaatakkoord	p. 46
Onderzoek financiële kant energietransitie	Inzichten over verduurzaming koopwoningen uitgedragen via Financieel Stabieliteitscomité	p. 46
Reservebeheer verduurzamen		
Ondertekening Principles for Responsible Investment	In maart 2019 als eerste centrale bank <u>ondertekend</u>	p. 59
Publicatie Responsible Investment Charter	In maart 2019 <u>gepubliceerd</u>	p. 59
Integratie ESG-criteria in intern beheerde beleggingen	Belegd in groene en ontwikkelingsbankobligaties. ESG-criteria meegenomen bij bepaling van risicolimieten voor nieuwe uitgevers	p. 60
Integratie ESG-criteria in extern beheerde beleggingen	Uitsluitings-, ESG-integratie en voting- en engagement-strategieën meegenomen bij selectie en monitoring van externe managers	p. 60
Duurzamer intern bedrijf		
Duurzaamheidsambitie nieuwe huisvesting vaststellen	Ambities vastgesteld: energielabel A+++; CO ₂ -reductie van minstens 83% t.o.v. 2018 en BREAAAM Outstanding-certificaat	p. 62
Meenemen maatschappelijke impact in aanbestedingen	Klimaat- en milieuaspecten en eisen ten aanzien van arbeidsparticipatie meegenomen als gunningscriteria.	p. 62
Meenemen duurzaamheidseisen in inrichting ICT-diensten	Duurzaamheidscriteria opgenomen in overeenkomsten ICT-sourcingtraject	p. 62
Inclusiviteits- onderzoeken		
Verdiepende analyses van arbeidsmarkt, woningmarkt en kredietverlening	Papers over trends en persistentie in de misallocatie van <u>arbeid</u> en kapitaal en over loonverschillen tussen vast en flexibel werk. <u>Speeches</u> Klaas Knot over inclusiviteit op de woningmarkt.	p. 46
Aandacht voor duurzaamheid van het pensioenstelsel en de overheidsfinanciën	<u>Studie</u> naar hervorming van het pensioenstelsel gepubliceerd, optredens directie in de media en Tweede Kamer	p. 46
Toegankelijkheid betalingsverkeer bevorderen		
Opvolging geven aan marktonderzoek naar bereikbaarheid en toegankelijkheid	Uitkomsten en aanbevelingen zijn besproken met 5 individuele grootbanken	p. 50
Aandacht voor digitale inclusie bij betaalinnovaties	Geen betaalinnovaties kwamen in aanmerking voor beoordeling op toegankelijkheid	p. 50
Ondersteuning Pay-Able-platform en mede-voorzitterschap werkgroep Accessibility	Deelname Pay-Able-webinar over de European Accessibility Act. ECB-werkgroep Accessibility opgehouden te bestaan	p. 50
Internationaal uitdragen visie op financiële inclusie	Organisatie congres 'Financial Inclusion integrates the World', <u>speech</u> Nicole Stolk over financiële inclusie en deelname Financial Inclusion Global Initiative van de Wereldbank	p. 78
Bespreken klimaatrisico's met betaal- en effectenverkeer (FMI)	Klimaatrisico's geagendeerd bij het Bazels Comité voor Betalingsverkeer en Marktinfrastructuur. Organisatie rondetafel over klimaatrisico met FMI-partijen.	p. 50

78 Tabel 8 Overzicht gepubliceerde speeches gerelateerd aan MVO-prioriteiten

<u>Spreker, datum, gelegenheid</u>	<u>Titel</u>
Olaf Sleijpen, 16 april, Verzekeringsmiddag,	<u>Onderneem het maar</u>
Frank Elderson, 17 april, NGFS conference	<u>Opening remarks at NGFS Conference</u>
Frank Elderson, 30 augustus, International Capital Markets Conference	<u>We all play a vital role</u>
Frank Elderson, 2 oktober, European Banking Summit	<u>Two issues to take on together</u>
Nicole Stolk, 4 oktober, seminar financial inclusion of the world	<u>No one left behind: a holistic approach to financial inclusion</u>
Frank Elderson, 17 oktober, roundtable session at Capitol Hill	<u>Speech for the special Committee on the Climate Crisis</u>
Frank Elderson, 8 november, San Francisco Federal Reserve Board conference	<u>Discussing financial risks during wildfire</u>
Frank Elderson, 19 november, EIOPA 9th annual conference	<u>Are we doing enough?</u>
Frank Elderson, 11 december, Banco de España Climate Change Conference	<u>Climate crisis requires urgent action by financial sector and financial supervisors</u>

Bijlage 6 Stakeholdermanagement en materialiteitsanalyse

79

DNB hecht aan een actieve dialoog met haar stakeholders. We streven ernaar een organisatie te zijn die een open oog en oor heeft voor de buitenwereld, met medewerkers die in staat zijn om in de interactie met relevante stakeholders onze missie vorm en inhoud te geven. Een optimaal samenspel met stakeholders vergroot onze legitimiteit en effectiviteit. In 2019 hebben we meerdere stakeholderdialogen gevoerd en een materialiteitsanalyse uitgevoerd. Deze bijlage geeft een overzicht van de uitkomsten van deze dialogen en analyse, die de basis vormen voor onze rapportage in dit hoofdstuk en de jaarlijkse actualisatie van onze MVO-visie.

Wij voeren organisatiebreed stakeholderdialogen binnen de verschillende taken die wij als DNB hebben. Door middel van deze dialogen willen wij identificeren welke thema's binnen onze organisatie en taken het meest materieel zijn voor onze interne en externe stakeholders, zoals de financiële sector, betrokken ministeries, de Europese Centrale Bank, andere collega-toezichthouders, internationale gremia, brancheorganisaties, nationale en internationale economische onderzoeksinstituten en universiteiten.

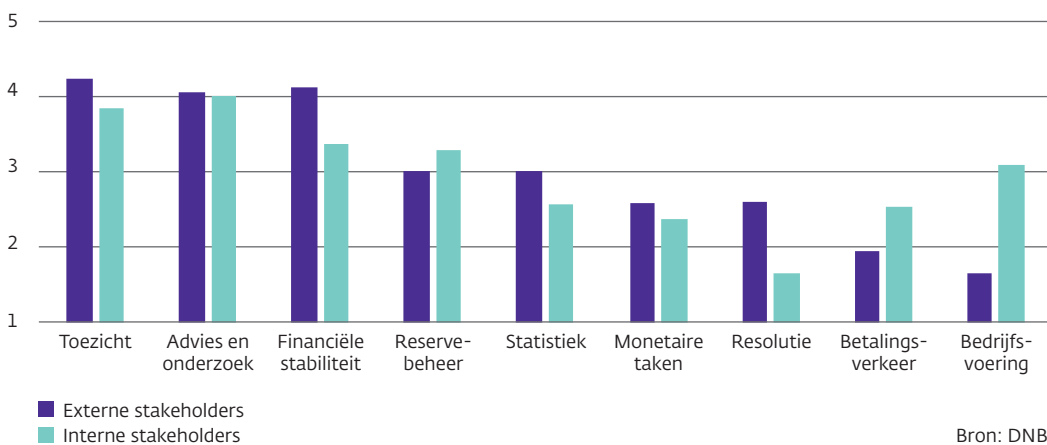
In 2018 is op basis van een DNB-breed stakeholderonderzoek en een materialiteitsanalyse onze nieuwe MVO-visie vormgegeven. In 2019 hebben we opnieuw een materialiteitsanalyse uitgevoerd met behulp van enquêtes. De respondentengroep betrof vijftig stakeholders, waarvan 33 intern en 17 extern. De interne groep bestond uit directieleden, divisiedirecteuren, afdelingshoofden en medewerkers die zich bezighouden met MVO. De externe groep bestond uit afgevaardigden van de financiële sector, de Autoriteit Financiële Markten (AFM), het ministerie van Financiën en koepelorganisaties. In de enquêtes hebben stakeholders de ruimte gekregen om andere maatschappelijke thema's voor DNB aan te kaarten dan in onze MVO-visie zijn opgenomen. De antwoorden geven weinig aanleiding om de MVO-visie en onze verantwoording aan te passen, omdat ze vooral suggesties bevatten binnen bestaande thema's.

We hebben stakeholders verder gevraagd om de impact van negen DNB-taken op de twee thema's uit de MVO-visie te scoren van 1 (zeer geringe bijdrage) tot 5 (zeer grote bijdrage).

Figuur 5 toont aan via welke kerntaken DNB volgens stakeholders het meest kan bijdragen aan de energietransitie en het klimaatakkoord van Parijs (eerste MVO-thema). Zowel interne als externe stakeholders vinden dat wij vooral via onze toezicht-, onderzoek en advies-, financiële stabiliteit- en reservebeheertaak een positieve bijdrage kunnen leveren. Opvallend is dat interne stakeholders bedrijfsvoering relatief hoog scoren, terwijl externen een zeer lage score aan bedrijfsvoering toekennen. Bij resolutie is het juist andersom: interne stakeholders scoren deze taak lager dan

80 **Figuur 5** Hoe kan DNB bijdragen aan energietransitie en het Klimaatakkoord?

Gemiddelde score

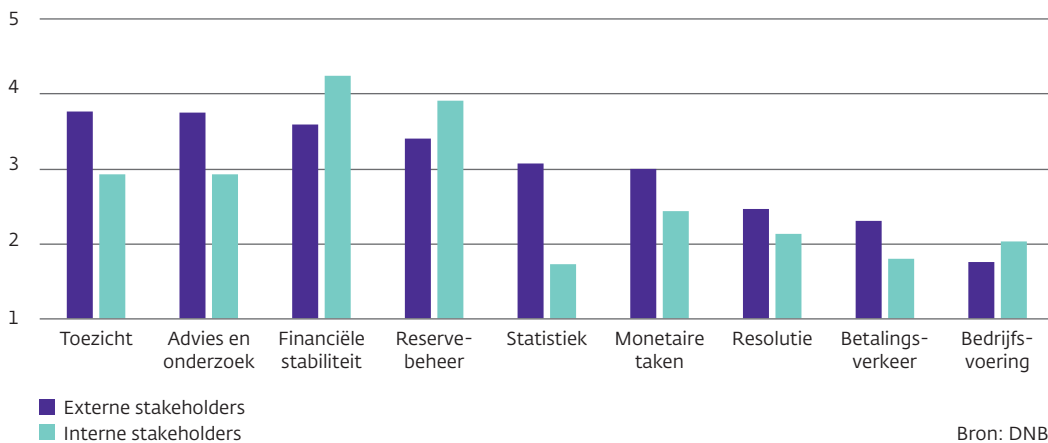
externen. De uitkomsten komen overeen met de kerntaken waarbinnen wij ons op klimaatgebied inzetten. De inzet binnen deze kerntaken staat beschreven in de speerpunten van de MVO-visie, te weten: i) klimaat- en milieurisico's beheersen (toezicht en financiële stabiliteit); ii) adviseren over energietransitie (onderzoek en advies); iii) reservebeheer verduurzamen (reservebeheer) en iv) bedrijfsvoering verduurzamen (eigen bedrijfsvoering).

Figuur 6 toont aan via welke kerntaken DNB volgens stakeholders kan bijdragen aan het tweede thema van de MVO-visie: een inclusief financieel en economisch systeem. Zowel de interne als de externe stakeholders vinden dat DNB vooral via haar toezicht-, financiële stabiliteit-, betalingsverkeer- en onderzoek en adviestaak een positieve bijdrage kan leveren. De externe scores liggen vrij dicht bij elkaar, terwijl de interne scores meer onderscheid maken tussen de vier 'belangrijkste' taken. Ook hier scoren interne stakeholders bedrijfsvoering hoger dan externen en resolutie juist lager. De uitkomsten komen opnieuw overeen met de kerntaken waarbinnen wij ons op het gebied van een inclusief financieel en economisch systeem inzetten. De inzet binnen deze kerntaken staat beschreven in de speerpunten van de MVO-visie, te weten: v) toegankelijkheid betalingsverkeer bevorderen (betalingsverkeer) en vi) onderzoeken inclusiviteit economische systemen (onderzoek en advies). Wel hebben we bij de actualisatie van de MVO-visie expliciet benoemd waarom de actiepunten binnen dit thema gekoppeld zijn aan onze betalingsverkeer- en onderzoek en adviestaak en niet aan onze toezicht- en resolutietaken.

De figuren tonen alleen de gemiddelde scores.⁸ Wanneer we kijken naar de histogrammen krijgen we ook inzicht in de verdeling van de scores. De histogrammen tonen aan dat de antwoorden van externe stakeholders minder variatie tonen dan die van interne stakeholders.

Figuur 6 Hoe kan DNB bijdragen aan een inclusief financieel en economisch systeem?

Gemiddelde score

⁸ De gemiddelde scores van in- en externen geven een globaal beeld, maar kunnen niet één op één met elkaar vergeleken worden vanwege mogelijke verschillen in statistische verdeling van de onderliggende populaties en een verschil in steekproefgrootte. De medianen vertonen een overeenkomstig beeld als de gemiddelden, maar statistische toetsen op verschillen van die medianen tussen in- en externe stakeholders laten zien dat de meningen over de bijdrage van DNB aan het tweede MVO-thema voor meer taken significant uiteenlopen dan voor de bijdrage aan het eerste MVO-thema.

82 Bijlage 7 Nadere toelichting bedrijfsvoering

7.1 CO₂-uitstoot en milieuzorg

DNB werkt klimaatneutraal, door de inkoop van groene stroom en compensatie van de resterende CO₂-uitstoot. De hoeveelheid in te kopen CO₂-credits is bepaald op basis van de feitelijke CO₂-emissie in de verslagperiode (K4 kalenderjaar tot en met K3 van het daaropvolgende kalenderjaar). De CO₂-emissie en de hoeveelheid CO₂-emissie voor compensatie zijn in absolute zin in het gebroken boekjaar 2019 afgenomen ten opzichte van het rapportagejaar 2018. De daling komt voornamelijk door een actualisering van de gegevens voor het woon-werkverkeer en verbeterde data van de internationale trein- en vliegreizen. Voor internationale reizen wordt vanaf 2019 in de berekening uitgegaan van de vertrekdatum in plaats van de factuurdatum. De verschuiving is zichtbaar als een eenmalige daling in 2019. Ondanks een verbetering van het energieverbruik voor de bestaande huisvesting is er een lichte stijging in het totale energieverbruik doordat de tijdelijke huisvesting in 2019 is meegenomen in de berekening. Zie tabel 9 voor meer details. De gerenoveerde huisvesting zal na oplevering een sterk drukkend effect hebben op ons energieverbruik en de CO₂-uitstoot.

In 2019 is het ISO 14001:2015-gecertificeerde milieumanagementsysteem voor de afdelingen Facilitair Management, Cash Operations en Beveiliging gecontinueerd. Dit toont aan dat DNB milieuzorg binnen deze afdelingen effectief in de bedrijfsvoering verankerd heeft.

Tabel 9 Milieugegevens

CO₂-emissie (in tonnen)

83

Meetgegevens milieu en toelichting beleid en activiteiten				
Meetgegevens ^{1,4}	2019 ² CO ₂ (ton)	2018 ³ CO ₂ (ton)	2018 ² Absoluut verbruik	Eenheid
Energie	1.604	1.527		
Ingekocht groene elektriciteit	0	0	13.286.798	kWh
Ingekocht aardgas voor verwarming	1.583	1.500	837.360	m ³
Diesel voor energievoorziening	21	27	6.535	liter
Woon-werkverkeer	1.556	1.753		
Openbaar vervoer	552	500	15.332.012	liter benzine
Leaseauto's benzine	181	135	66.092	liter diesel
Leaseauto's diesel	56	89	17.232	kWh
Leaseauto's elektrisch auto's privé	8 759	7 1.022	12.218 3.449.882	Km liter benzine
Zakelijk verkeer	1.684	1.976		
Auto's privé	105	124	478.311	Km
Leaseauto's benzine	152	113	55.374	liter benzine
Leaseauto's diesel	47	75	14.438	liter diesel
Leaseauto's elektrisch	7	5	10.236	kWh
Vliegreizen	1.344	1.608	7.205.030	Km
Treinverkeer internationaal	30	51	1.146.442	Km
Goederen en personenvervoer	23	25		
Auto's benzine voor personenvervoer	4	5	1.620	liter benzine
Auto's diesel voor personenvervoer	5	8	1.555	liter diesel
Vrachtwagens	13	11	4.104	liter diesel
Totaal CO₂	4.866	5.281		
Compensatie door inkoop CO ₂ -credits	4.866	5.281		
Totaal CO₂-uitstoot	0	0		

1 DNB hanteert voor het bepalen van de materiële CO₂-emissie de CO₂-conversiefactoren zoals gepubliceerd op www.cozemissiefactoren.nl en de berekeningsmethodiek van de Milieubarometer.

2 De verslagperiode 2019 loopt van 1 oktober 2018 tot en met 30 september 2019.

3 De verslagperiode 2018 loopt van 1 oktober 2017 tot en met 30 september 2018.

4 Cijfers kunnen afwijken door afrondingsverschillen.

84 **7.2 Ketenbeheer**

DNB koopt naast expertise, arbeid en middelen voor het creëren van kennis, advies en beleid, ook zaken in voor de bedrijfsvoering, zoals de huur van de tijdelijke huisvesting en beveiliging. Onze belangrijkste categorieën toeleveranciers en inkoopmarkten in 2019 waren: bankbiljetten en munten, inhuur en advies, ICT-dienstverlening, software en hardware, huur, beheer en onderhoud van huisvesting, en fysieke beveiliging. Bij onze inkopen werken we samen met leveranciers in de volgende categorieën: drukkerijen, inhuur en adviesbureaus, resellers en leveranciers van technisch beheer en onderhoud. In het productieproces van bankbiljetten werken we samen met de ECB en andere Europese centrale banken. Onze overige ketenpartners opereren binnen Nederland en de Europese Unie.

In 2019 heeft DNB 26 Europese en meervoudig onderhandse aanbestedingen (boven EUR 50.000) uitgevoerd. Voor drie aanbestedingen waren criteria van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO-criteria) beschikbaar en zijn deze toegepast. Dit betrof zeven criteria voor de productgroepen Externe vergader- en verblijffaciliteiten, kantoormeubilair en renovatie kantoor-gebouwen. In de inschrijving voor de inkoop van bankbiljetten zijn dit jaar eisen omtrent het gebruik van eerlijke grondstoffen opgenomen. De drukker moet kunnen aantonen waar de grondstoffen vandaan komen en de duurzaamheid ervan kunnen aantonen met certificaten.

7.3 HR

DNB is een naamloze vennootschap met als enige aandeelhouder de Nederlandse Staat, waar een directie is belast met het bestuur. Naast een Interne Auditdienst en een Directiesecretariaat, zijn er 17 divisies en 5 afdelingen die rechtstreeks aan een directielid rapporteren (zie [organogram](#)). De raad van commissarissen houdt toezicht op de algemene gang van zaken binnen DNB en het beleid van de directie ter uitvoering van de nationale taken (zie het [Verslag van de raad van commissarissen](#)).

Tabel 10 laat ons personeelsbestand in 2019 ten opzichte van 2018 zien. Naar verwachting stijgt onze totale formatie in 2020 met 27 FTE naar 1.785 FTE. De voornaamste uitbreiding vindt plaats bij Toezicht, onder andere als gevolg van de intensivering van toezicht op integriteit, de Brexit en PSD2. DNB heeft een eigen collectieve arbeidsovereenkomst afgesloten met de vakbonden (FNV Finance en de Vereniging van werknemers), waarvan de looptijd van 1 juli 2019 tot 1 juli 2020 is. Afgelopen jaar zijn in totaal 308 vacatures vervuld, waarvan 220 (71%) door instroom van buitenaf (zie tabel 10). Dit is inclusief 17 trainees en 14 managers. De overige 88 vacatures zijn intern vervuld, waaronder 20 managementposities. We bieden onze werknemers de mogelijkheid tot inhoudelijke, professionele en persoonlijke ontwikkeling, onder ander via verschillende talentprogramma's (het traineeship voor ambitieuze academici, een data & technologyprogramma voor bètatalenten en interne opleidingsprogramma's voor jonge talentvolle medewerkers, medewerkers met managementpotentieel en medewerkers met managementervaring buiten DNB). Daarnaast is er budget beschikbaar voor alle medewerkers om naast hun werk een opleiding te volgen of een studie te doen.

Tabel 10 Kerncijfers HR

	2019	2018	
Aantal medewerkers (regulier en directie) ⁹	1.957	1.953	
Gemiddeld aantal FTE	1.813,0	1.815,6	
Totaal % vrouwen	40,4%	38,5%	
Medewerkers % vrouwen	40,90%	38,9%	
Directie % vrouwen	40,0%	40,0%	
Divisiel directeuren % vrouwen	23,5%	23,5%	
Afdelingshoofden % vrouwen	31,8%	34,4%	
Sectiehoofden % vrouwen	43,8%	33,3%	
Opleidingskosten realisatie (EUR)	5.874.360	5.991.408	
Opleidingskosten budget (EUR)	6.517.022	6.636.295	
Aantal medewerkers met vast en tijdelijk dienstverband naar vrouw/man	Vrouw	Man	Totaal
Vast	678	1.029	1.707
Tijdelijk	112	138	250
Totaal	790	1.167	1.957
Aantal medewerkers met een fulltime en parttime dienstverband naar vrouw/man	Vrouw	Man	Totaal
Fulltime (36 uur of meer)	571	1.098	1.669
Parttime (minder dan 36 uur)	219	69	288
Totaal	790	1.167	1.957
Aantal medewerkers met een dienstverband en externen			
Directie			5 ¹⁰
Externen (met dienstverband) ¹¹			814
Internen ¹²			1.952
Totaal			2.771

⁹ Het aantal medewerkers wordt berekend zonder stagiaires, externen en commissarissen.

¹⁰ Per 1-2-2020 is een zesde directielid benoemd.

¹¹ Medewerkers onder CAO.

¹² 29,4% van de totale populatie van DNB'ers betreft externen.

86 Instroom en uitstroom vrouw/man	Vrouw	Man	Totaal
Instroom	109	123	232
	46,98%	53,02%	
Uitstroom	71	157	228
	31,14%	68,86%	
Reden van uitstroom		2019	2018
Eigen verzoek		97	101
Beëindiging overeenkomst		16	23
Einde tijdelijk dienstverband		13	18
(Pre)pensioen		33	30
Reorganisatie		56	5
Arbeidsongeschikt		9	1
Overlijden		4	2
Totaal		228	180

7.4 Compliance & Integriteit

Naleving van de gedragscode en integriteitregelingen wordt gemonitord door de afdeling Compliance & Integriteit (C&I). In 2019 ontving C&I 464 meldingen en 645 adviesvragen (zie tabel 11). De klachtencommissie van DNB ontving 3 interne en 5 externe klachten (zie tabel 12).

Tabel 11 Meldingen en adviesaanvragen over integriteitsregelingen

	2019	2018
Onafhankelijkheid (geschenken en uitnodigingen, nevenfuncties, overstap)	464	448
Adviesaanvragen	645	626

Tabel 12 Integriteitsincidenten, onderzoeken en klachten

	2019	2018
Integriteitsincidenten (totaal), waarvan:	29	18
onzorgvuldig omgaan met informatie	23	13
Regeling privé-beleggingstransacties	3	4
overig	3	1
Klachten		
intern	3	4
extern	5	4

In 2019 is ingezet op het bevorderen van integriteit en het tegengaan van corruptie en omkoping. Zo is de DNB-brede visie op integriteit in de samenwerking met zakelijke partners verankerd. We beogen hiermee het risico te verminderen dat een zakelijke partner van DNB zaken doet met partijen of zelf activiteiten uitvoert die maatschappelijk niet verantwoord of zelfs illegaal en/of strafbaar zijn. Daarnaast monitoren we de naleving van de gedragscode en integriteitsregelingen door inhuurkrachten en verstrekken we integriteitstraining aan zakelijke partners. Ook zetten we onze wettelijke bevoegdheden in om de achtergrond van een bedrijf of persoon te onderzoeken bij het verstrekken van een opdracht voor vastgoed, bouw, milieu of ICT. Als sprake is van antecedenten die een gevaar opleveren voor de integriteit, kunnen we weigeren om met de betreffende partij in zee te gaan of besluiten de relatie te verbreken. Zowel medewerkers als externen kunnen telefonisch, per e-mail of in een persoonlijk gesprek melding maken van mogelijke misstanden over DNB of onze medewerkers. We hebben het bestaande interne meldingsformulier uitgebreid met de mogelijkheid om anoniem te kunnen melden. In 2019 is hiervan geen gebruikgemaakt.

88 Bijlage 8 GRI content index

Tabel 13 General disclosures 2016 (GRI 102)

SRS Referentie	Omschrijving	Verwijzing
Organisatieprofiel		
102-1	Naam van de organisatie	■ Titelpagina
102-2	Activiteiten, merken, producten en diensten	■ Inleiding van de president ■ Introductie Verantwoording
102-3	Locatie van het hoofdkantoor	■ 4,9 Bedrijfsvoering
102-4	Landen waar de organisatie actief is	■ Introductie Verantwoording ■ Bijlage 1: Toelichting financiële positie
102-5	Eigendomsstructuur en de rechtsvorm	■ Bijlage 7.3 HR
102-6	Afzetmarkten	■ Introductie Verantwoording
102-7	Omvang van de organisatie	■ Jaarrekening ■ Bijlage 1: Toelichting financiële positie ■ Bijlage 7.3 HR
102-8	Informatie over medewerkers	■ Bijlage 7.3 HR
102-9	Beschrijving van de keten	■ Introductie Verantwoording ■ 4.4 Betalingsverkeer ■ 4.7 Balansbeheer ■ Bijlage 7.2 Ketenbeheer
102-10	Significante veranderingen voor de organisatie en de keten	■ Introductie Verantwoording ■ Bijlage 1: Toelichting financiële positie ■ Bijlage 4: Toelichting DNB 2025 ■ Bijlage 9: Over dit verslag
102-11	Toelichting over de toepassing van het voorzorgsprincipe	■ Bijlage 2: Risicobeheersing
102-12	Externe initiatieven	■ Introductie Verantwoording (SDG) ■ 4.7 Balansbeheer (UN PRI, UN Global Compact) ■ 4.9 Bedrijfsvoering (Nederlandse InclusiviteitsMonitor) ■ Bijlage 7: Nadere toelichting bedrijfsvoering (ISO 14001:2015, NIM)
102-13	Lidmaatschap van (branche-)verenigingen of belangenorganisaties	■ <u>Samenwerking</u> – de rol van DNB in (inter)nationaal verband

SRS Referentie	Omschrijving	Verwijzing
Strategie		
102-14	Verklaring hoogste beslissingsbevoegde	■ Inleiding van de president
Ethiek en integriteit		
102-16	Waarden, principes, standaarden en gedragsnormen	■ Bijlage 7.4: Compliance en Integriteit
Governance		
102-18	Bestuursstructuur	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 7.3: HR ■ Bijlage 9: Over dit verslag
Stakeholder engagement		
102-40	Lijst met stakeholders	■ Bijlage 6: Stakeholdermanagement en materialiteitsanalyse
102-41	Collectieve arbeidsovereenkomsten	■ Bijlage 7.3 HR
102-42	Identificatie en selectie van stakeholders	■ Bijlage 6: Stakeholdermanagement en materialiteitsanalyse
102-43	Stakeholderbetrokkenheid	■ Bijlage 6: Stakeholdermanagement en materialiteitsanalyse
102-44	Voornaamste onderwerpen en vraagstukken	<ul style="list-style-type: none"> ■ Introductie Verantwoording ■ Bijlage 5: Overzicht MVO-doelstellingen en resultaten ■ Bijlage 6: Stakeholdermanagement en materialiteitsanalyse

90

SRS Referentie	Omschrijving	Verwijzing
Reporting practice		
102-45	Operationele structuur van de organisatie	<ul style="list-style-type: none"> ■ Jaarrekening ■ Bijlage 9: Over dit verslag
102-46	Bepaling van de inhoud en afbakening van het verslag	<ul style="list-style-type: none"> ■ Introductie Verantwoording ■ Bijlage 5: Overzicht MVO-doelstellingen en resultaten ■ Bijlage 6: Stakeholdermanagement en materialiteitsanalyse ■ Bijlage 9: Over dit verslag
102-47	Lijst van materiële onderwerpen	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 6: Stakeholdermanagement en materialiteitsanalyse
102-48	Herformuleren van eerder verstrekte informatie	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 9: Over dit verslag
102-49	Veranderingen in verslaglegging	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 6: Stakeholdermanagement en materialiteitsanalyse ■ Bijlage 9: Over dit verslag
102-50	Rapportageperiode	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 9: Over dit verslag ■ (1 januari 2019 - 31 december 2019)
102-51	Datum van meest recente verslag	<ul style="list-style-type: none"> ■ Titelpagina
102-52	Verslaggevingscyclus	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 9: Over dit verslag (jaarlijks)
102-53	Contactpunt voor vragen over het verslag of de inhoud ervan	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 9: Over dit verslag (info@dnb.nl)
102-54	Claims omtrent het rapporteren in overeenstemming met de GRI Standards	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 9: Over dit verslag
102-55	GRI Inhoudsopgave	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 8: GRI content index
102-56	Externe Assurance	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bijlage 9: Over dit verslag ■ Bijlage 10: Assurancerapport

Bijlage 9 Over dit verslag

Stakeholderdialoog en materiële onderwerpen

Op basis van een stakeholderdialoog en materialiteitsanalyse hebben wij een selectie gemaakt van materiële onderwerpen voor dit verslag. Deze onderwerpen hebben impact op ons en zijn van belang voor onze stakeholders. DNB hecht veel waarde aan een continue dialoog met onze stakeholders in diverse vormen. Wij nodigen stakeholders uit om vragen en reacties naar aanleiding van dit jaarverslag te mailen aan info@dnb.nl.

Verslaggevingsrichtlijnen

Dit verslag is opgesteld volgens de verslaggevingsrichtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI Standards: core option) en een aantal DNB-specifieke indicatoren. De GRI-richtlijnen vormen een wereldwijde standaard voor MVO-rapportage, verdeeld naar verschillende principes en categorieën. Verder volgen wij het waardecreatiemodel, dat een overzicht geeft van onze activiteiten, resultaten en beoogde maatschappelijke effecten.

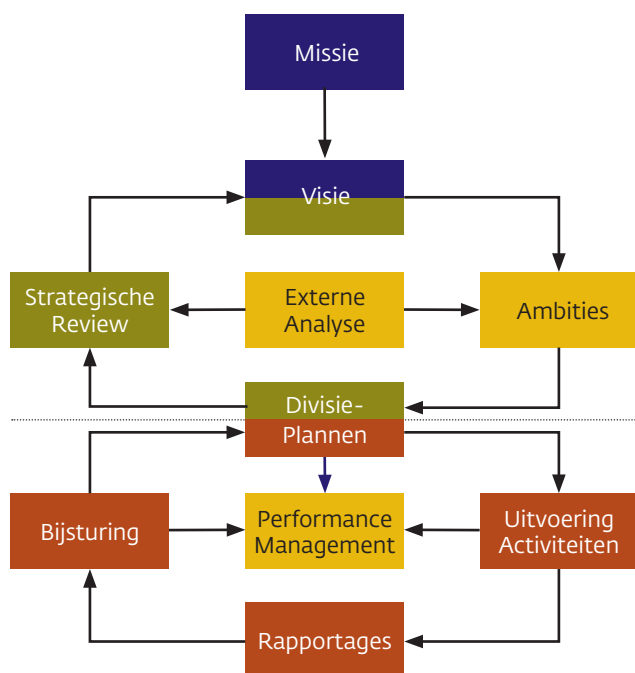
Reikwijdte en afbakening

In hoofdstuk 4 leggen wij verantwoording af aan onze externe stakeholders. De informatie in dit hoofdstuk heeft betrekking op het kalenderjaar 2019 met uitzondering van de milieudata (vierde kwartaal 2018 tot en met derde kwartaal 2019).

We gaan in onze verslaggeving niet in op activiteiten buiten onze eigen organisatie. De vaste locaties zijn volledig eigendom van DNB. Uitzondering hierop zijn de tijdelijk gehuurde panden in Amsterdam en Haarlem, ten behoeve van de verbouwing Frederiksplein en nieuwbouw in Zeist. Leveranciersgegevens vallen buiten de reikwijdte van dit jaarverslag. Bij de berekening van de CO₂-uitstoot is het energieverbruik (gas, elektriciteit en diesel voor verwarming) van alle locaties meegenomen. Ook de CO₂-uitstoot door woon-werkverkeer, zakelijk vervoer en goederenvervoer is organisatiebreed gerapporteerd.

Wijze van sturing en evaluatie

DNB streeft ernaar MVO te integreren binnen de reguliere taakuitoefening. De materiële MVO-onderwerpen waarover wij rapporteren, sluiten dan ook aan bij onze missie en worden uitgevoerd binnen onze kerntaken. De wijze van sturen en evalueren zijn hiermee in lijn. De MVO-visie is in de DNB-brede strategie opgenomen en een MVO-beslisregel is toegevoegd aan de besluitvormingsprocessen. Dit betekent dat bij elke beslissing expliciet afgewogen wordt of hetzelfde resultaat op een andere wijze duurzamer kan worden behaald en of het besluit past binnen de MVO-visie. De MVO-commissie en MVO-speerpunthouders op werkvloerniveau monitoren en sturen op de voortgang van de in de MVO-visie gedefinieerde doelstellingen.

92 **Figuur 7** Wijze van sturing en evaluatie

Voor alle onderwerpen geldt dat de uitvoering van de doelstellingen wordt geborgd in een integrale planning-en-controlcyclus (P&C), waarbij de meerjarige ambities worden vertaald in jaarlijkse prioriteiten. De doelstellingen voor de verschillende onderwerpen worden vastgelegd in divisieplannen en resultaatafspraken van medewerkers. De voortgang wordt gemonitord via de P&C-tool die gevuld wordt door de afdelingen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de doelstellingen. De business controllers van de afdeling Finance & Advies en de afdeling Risicomanagement & Strategie (RMS) kijken kritisch naar de gerapporteerde voortgang. Op basis van deze input wordt ieder kwartaal aan de directie gerapporteerd. Omdat onze MVO-visie onderdeel geworden is van de DNB 2025-strategie moet in de reguliere P&C-cyclus gerapporteerd worden over de voortgang op de MVO-prioriteiten die aan het begin van elk jaar worden vastgesteld. In [bijlage 5](#) staan de voortgang op deze prioriteiten van 2019 en de behaalde resultaten.

Naast deze vorm van sturen is binnen DNB de afdeling RMS verantwoordelijk voor het verbeteren van de kwaliteit van de taakuitoefening van de organisatie. Deze quality assurance-rol kan uitgevoerd worden bij alle onderdelen van DNB – toezicht, centrale bank en intern bedrijf – en kan betrekking hebben op zowel de inhoud als het proces. Daarnaast ondersteunt RMS op verzoek ook de quality assurance die binnen de eerste lijn plaatsvindt, zoals met lessons learned-sessies en advies over effectgericht werken. Met een evaluatie worden sterke punten en verbeterpunten geïdentificeerd. Een evaluatie mondt uit in een rapport met bevindingen en aanbevelingen.

Het uitgangspunt is om DNB te versterken als lerende organisatie. De evaluaties van de afdeling RMS richten zich niet zozeer op de risicobeheersingprocessen, maar leggen de focus op de primaire processen van de eerste lijn. Daarnaast onderzoekt de afdeling Internal Audit (IAD) of het gehele risicoraamwerk effectief is en of beleid en processen consistent worden toegepast. Dit doet de IAD vanuit een onafhankelijke positie door middel van audits en rapporteert hier periodiek over aan de directie en de raad van commissarissen.

Het jaarverslag is tot stand gekomen onder leiding van een redactiecommissie met centrale regie vanuit de divisie Economisch Beleid & Onderzoek, de divisie Financiële Markten en de afdeling Communicatie, en met input van betrokken medewerkers en divisiedirecteuren, de MVO-commissie en de afdelingen Risicomanagement & Strategie en Finance & Advies. De teksten van het jaarverslag zijn besproken met en goedgekeurd door de directie.

Structuur jaarverslag

In de inleiding van de president en in de themahoofdstukken 1 tot en met 3 van het jaarverslag beschrijven we de belangrijkste ontwikkelingen en vooruitzichten ten aanzien van onze kerntaken. Hoofdstuk 4 heeft een terugblikkend karakter en bespreekt de activiteiten en bereikte resultaten in 2019. In dit hoofdstuk worden ook de specifieke MVO-prioriteiten van de kerntaken in het afgelopen jaar nader toegelicht.

Dataverzameling

Er hebben geen wijzigingen in definities en meetmethoden plaatsgevonden. Data zijn gebaseerd op berekeningen (geen schattingen), tenzij anders vermeld. Verder geldt dat een belangrijk deel van de resultaten op het gebied van MVO kwalitatief is beschreven.

Externe assurance

De externe accountant heeft de MVO informatie in hoofdstuk 4 van het Jaarverslag 2019 beoordeeld. Het assurance rapport is opgenomen in [bijlage 10](#).

Benchmark

DNB wordt gescoord op basis van de Transparantiebenchmark over MVO-verslaggeving van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het ministerie stelt de criteria voor de benchmark vast en laat deze tweejaarlijks uitvoeren om inzicht te krijgen in de transparantie van de MVO-verslaggeving van de grootste Nederlandse ondernemingen. Tabel 14 laat de ontwikkeling zien van DNB wat betreft de score op de Transparantiebenchmark en de plaats ten opzichte van andere organisaties. Wij richten ons op het verbeteren van de context, balans en communicatie over waardecreatie in onze rapportage.

94 Tabel 14 Score DNB op Transparantiebenchmark

	Aantal punten	Positie (totaal aantal organisaties)
2019 (jaarverslag 2018) ¹	63,5 ²	42 (487)
2017 (jaarverslag 2016)	186	26 (477)
2016 (jaarverslag 2015)	170	53 (483)
2015 (jaarverslag 2014)	174	22 (461)
2014 (jaarverslag 2013)	150	57 (242)

www.transparantiebenchmark.nl

¹ Frequentie van de Transparantiebenchmark is tweejaarlijks per 2018

² Schaal is aangepast per 2019

Definities

95

Termen

Advies en onderzoek

Definities

DNB geeft economisch advies aan de regering en heeft daarnaast een belangrijke rol in overlegorganen.

Door het geven van onafhankelijk economisch advies draagt DNB bij aan goede nationale en internationale besluitvorming over het economisch beleid. Dit doet DNB op grond van haar kennis, reputatie en onafhankelijke positie.

Balansbeheer

DNB beheert reserves en financiële activa, die dienen ter onderbouwing van het vertrouwen in het Nederlandse financiële systeem en ter ondersteuning van het gemeenschappelijke Europese monetaire beleid.

Bank for International Settlements (BIS)

Een internationale organisatie die internationale monetaire en financiële samenwerking nastreeft en optreedt als bank voor de nationale centrale banken.

Betalingsverkeer

DNB borgt een toegankelijk, veilig en betrouwbaar betalingsverkeer. Hiertoe geeft DNB in het kader van het Eurosysteem eurobankbiljetten uit, is ze verantwoordelijk voor de bankbiljetten- en muntencirculatie in Nederland, beheert ze hoogwaardige betaalsystemen en voert ze oversight uit op instellingen en systemen die betaaltransacties verwerken.

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Nationaal instituut dat data verzamelt over de Nederlandse samenleving. Deze data wordt verwerkt tot statistische informatie over allerlei maatschappelijke en economische thema's.

Central Banks and Supervisors Network for Greening the Financial System

Samenwerkingsverband van centrale banken en toezichthouders. Het netwerk heeft als doel het financiële systeem te vergroenen en de inspanningen van de financiële sector te vergroten om de klimaatdoelen van Parijs te halen.

96	Termen	Definities
	CO ₂ -credit	Een certificaat voor een onafhankelijk gecontroleerde vermindering van 1 ton CO ₂ -equivalent in de atmosfeer.
	CO ₂ -neutraliteit	Volledige compensatie van de totale CO ₂ -emissies zoals weergegeven in tabel 9.
	Committee on Payments and Market Infrastructures	Bazels Comité voor Betalingsverkeer en Marktinfrastructuren dat de veiligheid en efficiëntie van betalingen, clearing en verevening promoot.
	ISO 14001:2015	Internationale standaard die eisen stelt aan de inrichting van het milieumanagement binnen een organisatie om inzicht te krijgen in de milieueffecten.
	Raad voor Financiële Stabiliteit	Internationale toezichthouder die aanbevelingen voor het mondiale financiële systeem maakt en monitort.
	Financiële stabiliteit	DNB zet zich in voor een stabiel financieel stelsel: een stelsel dat schokbestending is en bijdraagt aan duurzame economische groei. Wij waarschuwen voor risico's die het gehele stelsel kunnen raken. Ook maken wij het stelsel weerbaarder door bijvoorbeeld extra buffers te eisen van financiële instellingen.
	Green Key-certificering	Internationaal keurmerk voor duurzame bedrijven in de recreatie- en vrijetijdsbranche en de zakelijke markt.
	Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB)	Samenwerkingsverband van 15 maatschappelijke organisaties onder leiding van DNB, dat zich richt op de bevordering van de maatschappelijke efficiëntie van het retailbetalingsverkeer.
	Maatschappelijk verantwoord beleggen	Beleid waarbij DNB naast financiële en economische aspecten ook milieu-, sociale en governanceaspecten meeneemt in haar beleggingsbeslissingen.

Termen

Monetaire taken

Definities

DNB is onderdeel van het Eurosysteem en draagt als zodanig bij aan de besluitvorming over en de uitvoering van het monetaire beleid. Het monetaire beleid is gericht op prijsstabiliteit, gedefinieerd als inflatie op de middellange termijn onder, maar dicht bij 2%.

MVO-commissie

Commissie binnen DNB van een aantal divisie-directeuren en afdelingshoofden die jaarlijks het MVO-beleid actualiseert, de integratie van het MVO-beleid in de kerntaken bevordert en toeziet op de uitvoering.

No-deal Brexit

De mogelijke terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie zonder een terugtrekkings-overeenkomst.

Platform voor Duurzame Financiering

Samenwerkingsverband van toezichthouders, brancheverenigingen, ministeries en het Sustainable Finance Lab, dat de aandacht voor duurzame financiering in de financiële sector verder probeert te vergroten en te stimuleren door gezamenlijk te kijken hoe obstakels voor duurzame financiering kunnen worden voorkomen of verholpen.

Resolutie

Als resolutieautoriteit streeft DNB ernaar dat de kritieke functies van banken en verzekeraars maximaal veiliggesteld worden als zij in de problemen komen, waarbij niet-levensvatbare instellingen of onderdelen van instellingen ordentelijk worden afgewikkeld.

RVO-criteria

Criteria van de gezamenlijke overheden ten aanzien van duurzaam inkopen

Stable coins

Cryptovaluta die zijn ontworpen om de volatiliteit van de prijs van de digitale munt te minimaliseren, ten opzichte van een 'stabiel' actief of mandje met activa.

98 **Termen**
Statistiek

Definities

DNB verzamelt statistische gegevens en vervaardigt statistieken – dit alles in nauwe samenwerking met partners als het CBS, het Europees Stelsel van Centrale Banken en het Internationaal Monetair Fonds.

Toezicht

DNB houdt toezicht op banken, pensioenfondsen, verzekeraars en andere financiële instellingen. Onze toezichthouders doen dit door onder andere het toetsen van bestuurders, verlenen van vergunningen en aanpakken van financieel-economische criminaliteit. Ook controleren zij of instellingen financieel solide zijn, zodat deze – ook als het economisch tegenzit – kunnen voldoen aan hun verplichtingen.

Bijlage 10 Assurance-rapport MVO

Aan de aandeelhouder en de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Onze conclusie

Wij hebben de MVO-informatie zoals gespecificeerd in de alinea 'Externe assurance' (hierna: 'de MVO-informatie') in het Verantwoordingshoofdstuk van het Jaarverslag 2019 van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna: 'DNB') te Amsterdam over 2019 beoordeeld. Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

Op grond van onze werkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de MVO-informatie niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, is opgesteld in overeenstemming met de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze beoordeling van de MVO-informatie verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000A Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (attest-opdrachten). Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de MVO-informatie'.

Wij zijn onafhankelijk van DNB zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Beperkingen in de reikwijdte van onze beoordeling

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in de MVO-informatie maken geen deel uit van de informatie die door ons is beoordeeld. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over deze informatie.

In de MVO-informatie is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en risico-inschattingen. Inherent aan toekomstgerichte informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van de in de MVO-informatie opgenomen toekomstgerichte informatie.

100 **Verantwoordelijkheden van de directie voor de MVO-informatie**

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de MVO-informatie in overeenstemming met de GRI, inclusief het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. De door de directie gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de MVO-informatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in bijlage 9 van het Verslag.

De directie is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de MVO-informatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de MVO-informatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een beoordeling dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en variëren in aard en timing van, en zijn ook geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een beoordeling is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een controle.

Wij passen de 'Nadere voorschriften kwaliteitssystemen' toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Wij hebben deze beoordeling professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3000A, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze beoordeling bestond onder andere uit:

- het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante thema's en kwesties op het gebied van MVO en de kenmerken van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte verslaggevingscriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de MVO-informatie staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie;
- het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de MVO-informatie, inclusief het op hoofdlijnen kennisnemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze beoordeling;

- het identificeren van gebieden in de MVO-informatie met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de MVO-informatie:
- het afnemen van interviews met relevante medewerkers op groepsniveau verantwoordelijk voor het MVO-beleid;
- het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor, het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van gegevens in de MVO-informatie;
- het verkrijgen van assurance-informatie dat de MVO-informatie aansluit op de onderliggende administraties van de organisatie; en
- het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie;
- het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de MVO-informatie;
- het overwegen of de MVO-informatie als geheel, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde verslaggevingscriteria.

101

Wij communiceren met de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de beoordeling en over de significante bevindingen die uit onze beoordeling naar voren zijn gekomen.

Amstelveen, 25 maart 2020

KPMG Accountants N.V.
M.A. Huiskers RA